

Vilthänsyn och ekonomiskogsbruk – en möjlig kombination

- Inget slut på långdansen kring EU och skogen • Viltskadegranskning lättare än förut
- Goda tips på röjningskursen • I Sverige finns kunskap om vildsvinen

i detta nummer

4

LEDAREN
Tomas Landers

5

SVÄNGARNA KRING LULUCF
FORTSÄTTER

Beslut torde fattas före jul.

8

VILTCENTRALEN ÖVERVAKAR
VILTET

Klara målsättningar för älgstammen.

10

VILTHÄNSYN I EKONOMISKOGS-
BRUKET

Resultat med små medel.

12

ÄLGSKADEVÄRDERING
I PRAKTIKEN

Enklare system, lättare att få ersättning.

14

MINDRE STÖD FÖR VILTHÄNSYN

Kan beaktas inom Kemera-projekt.

16

JAKTEN SOM INKOMSTKÄLLA

Ökat intresse för jaktturism.

17

ÄLGEN ÅT UPP ARJEPLOGS-
SKOGAR

Nyplantering enda alternativet.

FOTO: FREDRIK VON LILMBURG STIRUM

8–19

TEMA:
VILTBRUK

18

VILDSVINEN PÅ
FRAMMARSCH

Vi kan lära oss av svens-
ka erfarenheter.

FOTO: JESPER EINARSSON

27

KOLUMNEN

Mikael Antell

20

FLYGEKORREN FINNS I DATABAS
Populationens storlek växlar.

22

GLADA SKOGSÄGARE
PÅ UTBILDNING
Röjningskursen ger ny kunskap.

24

LÅNGVARIG SKOGSPROFIL
I PENSION
Karl-Henrik Langels njuter av fiske.

28

SKOGSÄGARE I VILTRIK BYGD
Vilthänsyn i praktiken.

30

UNGA JÄGARE
TRYGGAR ÅTERVÄXTEN
Vill hålla viltstammarna lagom stora.

31

BOVAR I SKOGEN
Tallvedsnematoden och långhorningarna.

32 VIRKESPRISER
35 I NÄSTA NUMMER

Skogsbruken

OBUNDEN SPECIALTIDNING FÖR
SKOGSÄGARE I FINLANDS SVENSKBYGD

NR 7/2017 · OKTOBER · ÅRGÅNG 87
www.skogsbruket.fi

Utgivare	FÖRENINGEN FÖR SKOGSKULTUR RF
Förlag	Oy Nordinfo Ab Lillviksvägen 6, 02360 Esbo tfn 09 888 6017
Redaktion Chefredaktör	Tomas Landers tfn 050 350 0760
Redaktionschef	Åsa Nyman tfn 0500 364 201 asa.nyman@nordinfo.fi
Redaktionssekr.	Peter Nordling tfn 050 559 5778
Annonsförsäljning	Oy Nordinfo Ab Eva Kivilaakso-Wellmann tfn 050 301 9987 eva.kivilaakso-wellmann@nordinfo.fi
Prenumerationer och adressförändringar	Nesenta Oy tfn 09 4190 2453 vardagar klockan 08.00–17.00 skogsbruket@nesenta.fi
Prenumerationspris 2017	Helårsprenumeration (8 nr) 75 euro (inkl. moms 10 %)
ISSN	0037-6434 Medlem i Tidskrifternas Förbund
Layout och ombrytning	Oy Nordinfo Ab, Maj-Len Roos
Tryckeri	Oy Fram Ab, Vasa

PÄRMFOTO: VASTAVALO

TOMAS LANDERS
ORDFÖRANDE FÖR FÖRENINGEN
FÖR SKOGSKULTUR

Viltanpassningen viktig för skogsbruket

MAN HÖR allt fler prata om skogens övriga värden. Med det menar man i allmänhet allt det som skogen erbjuder förutom virkesproduktionen. Jakten och viltet verkar enligt statistiken vara det övriga värde som har störst betydelse för finländarna, förutom skogsnaturen i största allmänhet. Själva jakten presenteras ofta som en del av skogens rekreationsvärden. I detta nummer av tidningen förkovrar vi oss i vilken betydelse viltet har för oss skogsägare och hur viltstammarna sköts.

Viltet, eller specifikt vårt största klövvilt älgen, förknippas traditionellt i första hand med skogsskador. Finlands skogscentral och Finlands viltcentral har tillsammans med många andra aktörer under de senaste åren storsatsat på att ta fram rekommendationer för ett viltanpassat skogsbruk. Rätt enkla metoder skapar förutsättningar för tätare klövviltsstammar och skogsskador som kan hållas under kontroll. Parallellt med detta har man, på basis av forskningsresultat, tagit fram rekommendationer för en hållbar förvaltning av klövviltsstammarna, som i första hand styrs av jägarnas avskjutning. En selektiv jakt ger en klövviltstam som är under kontroll.

Det viltanpassade skogsbruket skapar både mat och skydd för viltet. Åtgärderna ska inte inverka på den totala skogsekonomin i någondera riktningen, utan handlar mera om en attitydförändring. Metoderna som används gynnar, förutom viltet, också många andra arter och den

biologiska mångfalden överlag. Då viltanpassningen blir vanligare och görs på större enhetliga områden, blir också nyttan mångfalt större.

Viltets värde är på stigande. Som exempel kan nämnas att fastighetspriserna i de södra delarna av Sverige korrelerar mera med mängden vilt i markerna än med virkesmängden och virkespriserna. Om detta är en sund utveckling kan säkert diskuteras, men så ser marknaden ut idag, och på många håll i Sverige har vissa viltstammar ökat för mycket.

Virket är ekonomiskt sett och kommer förhoppningsvis alltid att vara det absolut värdefullaste värdet på en skogsfastighet, men viltet blir ofta en god tvåa. Viltets värde för skogsägaren tas oftast ut som rekreation eller i form av viltkött. För allt fler skogsägare och företagare inom viltbruket är det upplevelsorna kring viltet och olika former av arrangemang kring detta som idag skapar nya jobb och möjligheter på landsbygden.

Vildsvinet är en omtvistad viltart som breder ut sig i landet från sydost oberoende av om vi vill det eller inte. Den finns redan talrik i de östra delarna av Nyland och man förutspår att stammen kan sprida sig relativt snabbt till andra delar av södra Finland om vi får snöfattiga och milda vintrar. Låt oss lära oss mer om dessa nassar, så att vi kan förvalta även denna viltart på ett effektivt och förnuftigt sätt i framtiden. •

Fortsatt osäkerhet kring EU:s skogsuppgörelse

Finland riskerar betydande eftergifter i tvisten om EU:s reglering av växthusgasutsläpp från skogsbruk. EU:s miljöministrar insisterar på en skärpning, som riskerar att begränsa både avverkningen och användningen av virke, med krav på skogen som kolsänka. Då direktivet om förnybar energi görs om i höst behandlas dessutom hållbarhetskriterier för fast biomassa, vilket hotar energianvändningen.

Finländarnas glädje över en uppgörelse i frågan om eventuella utsläpp av växthusgaser från skogsbruk och markanvändning (LULUCF) i Europaparlamentet blev kortvarig. EU:s miljöministrar beslöt i oktober att EU-länderna inte får bedriva mer intensiva avverkningar än under perioden 2000–2009 i framtiden heller. Undantaget kallas kompensation, en extra kvot koldioxidekvivalenter som tillåter uttag ur skogen per land för nästa årtionde.

För Finlands del betyder det att man kan minska skogens kolsänka med ytterligare 54 miljoner ton koldioxid över tio år.

Det motsvarar upp till sex miljoner kubikmeter i uttag per år, utöver den rådande nivån. Men Finland hade krävt det dubbla, en minskning på 117 miljoner ton koldioxid över tio år, för att förverkliga regeringens vision om att i framtiden öka avverkningarna med 10 miljoner kubikmeter per år. Dessutom vinner de skogrika länderna som är mindre till ytan (Estland, Lettland, Österrike och Slovenien) på kompromissen, eftersom de får minska kolsänkan i proportionellt högre grad. Ministrarnas kompromiss, som Finland avstod från att rösta om, är fortfarande problematisk; minister Kimmo Tiilikainen bedömer att det slutgiltiga beslutet inte kan bli sämre, men det kan komma krav på virkets användningsändamål och nybyggen på skogstomt kan betraktas som avskogning.

HÅLLBAR FÖRNYBAR ENERGI

Samtidigt omarbetas direktivet om förnybar energi (RED, enligt den engelska förkortningen), som ska ställa krav på hållbarheten för fast biomassa, något som legat på lut i nästan tio år.

Det finns starka krafter i Europaparlamentet som yrkar på att bara rester från

avverkning och skogsindustrin skulle kunna användas till energi, men inte tunna stammar, stubbar eller virke från torvmark, eftersom de inte anses förnybara. Parlamentets miljöutskott vill också begränsa användningen av tallolja till biodiesel och införa kaskadprincipen, där användningsändamålet är bundet enligt råvara och stammarnas diameter, något som de finländska skogsägarna ser som ett hot.

– I så fall finns det inte efterfrågan och då finns det ingen marknad, konstaterar **Meri Siljama**, som representerar de nordiska privata skogsägarna i Bryssel.

Från skogsägarhåll vill man att marknaden styr användningen av råvaran till bästa ändamål.

– Man måste ju gynna användningen av biomassa! Och här verkar man inte förstå att det också är bra för biodiversiteten att skogen används.

För EU-kommissionens del är avverkningen hållbar då den skett enligt krav i nationella lagar och principer för gott skogsbruk. Från kommissionär **Jyrki Katainens** håll låter man förstå att det inte finns stöd för kaskadprincipen som parlamentets miljöpolitiker kräver, utan hänvisar till EU-ländernas nationella lagar. En skärpning när det gäller användning av energi från torvmark kan ändå komma på fråga. Oklart är ännu hur stor andel av energiförbrukningen, som skulle komma från förnybara energikällor på EU-nivå; förslagen varierar från 27 till 45 procent av energibehovet.

– Ett mål på 45 procent är bra, men hur går det då man samtidigt begränsar användningen av råvaran? Men inte med de här reglerna, konstaterar Meri Siljama, som också befarar att kraven på rapportering kring hållbarhet kan öka.

– Vi kan aldrig godkänna att bevisbördan skulle ligga hos skogsägarna att redovisa hållbarhet per skifte, poängterar hon, men tror ändå att de restriktivaste förslagen inte går igenom. •

Meri Siljama tror inte att de mest restriktiva förslagen om reglering av växthusgasutsläpp från skogsbruk går igenom.

TEXT OCH FOTO: ANNA-KARIN FRIIS

Luke-forskare fick EU-pengar

Forskare på Naturresursinstitutet (Luke) har beviljats ett anslag på 1,8 miljoner euro från Europeiska forskningsrådet (ERC), för att studera hur klimatförändringarna påverkar de boreala skogarna i Eurasien.

Projektet Towards Understanding the Impact of Climate Change on Eurasian Boreal Forests: a Novel Stable Isotope Approach (ISOBOREAL) undersöker de boreala skogarna, vilka antas vara speciellt känsliga för klimatförändringarna. De boreala skogarna är ekosystem belägna på breddgrader där temperaturökningen till följd av de globala klimatförändringarna är mest påtaglig.

De boreala skogarna påverkar klimatet genom kolkretsloppet och jordsystemets strålningsbalans.

Stigande temperaturer och ökande koldioxidhalt i atmosfären kan i framtiden få följder för skogstillväxten och skogens roll som koldioxidsänka.

I det nya projektet analyseras stabila isotoper av kol och syre för att fastställa hur förändringar i miljöbetingelserna

påverkar skogstillväxten. Variationer i dessa värden indikerar ändringar i miljön, som exempelvis temperatur och torka, och deras inverkan på fotosyntesen och transpirationen. Med hjälp av miljösignalerna som lagrats i trädens årsringar kan man studera miljöbetingelsernas inverkan på tillväxten under trädets livstid, uppger Luke.

Avsikten med projektet är att noggrannare än tidigare kunna utläsa klimatsignaler från trädens årsringar med hjälp av nya analysmetoder.

Bidragen från Europeiska forskningsrådet (European Research Council, ERC) kan ansökas av forskare från alla områden. Varje år delar ERC ut anslag till framgångsrika forskare och deras team för banbrytande forskning i tre olika kategorier. Enligt urvalskriterierna ska forskningen vara banbrytande och innovativ. Finansieringsmodellen ger forskarna möjlighet att slå in på en helt ny och ambitiös riktning. Syftet för bidragen är att stärka kompetens, dynamik och kreativitet inom forskningen i Europa. •

Svensk skogsfilm prisades i Cannes

En film om klimathoten mot den svenska skogen har vunnit andrapris för miljöfilmer vid den internationella filmfestivalen The Cannes Corporate Media & TV Awards, uppger Sveriges lantbruksuniversitet SLU.

"A rapidly changing forest" handlar om de senaste forskningsrönen om hur skogen påverkas av klimatförändringarna, och har producerats av **Sverker Johansson**, **Henrik Skarstedt** och **Andreas Norin**. Den är en av fem filmer som de gör åt Future Forests, ett skogsforskningsprogram som finansieras av SLU, Skogforsk och Umeå Universitet.

Vid The Cannes Corporate Media & TV Awards tävlar företagsfilmer, online-media och TV-produktioner och det är en av de främsta festivalerna i världen för företagsfilmer och tv. •

Jan Heino erhöll unik utmärkelse

Skogsbrukets förra chefredaktör och nuvarande medarbetare **Jan Heino** har tilldelats en prestigefylld utmärkelse av Skogsforskningsorganisationernas internationella förbund IUFRO.

Jan Heino (i mitten på bilden) är en bemärkt skogsexpert i både nationella och internationella sammanhang och har verkat på ledande poster inom

bland annat FNs livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, Jord- och skogsbruksministeriet, Forststyrelsen och Skogscentralen.

Heino mottog sin utmärkelse i slutet av september, då IUFRO firade 125-årsjubileum med en kongress i Freiburg i Tyskland.

Under IUFROs långa historia har

det hört till kutymen att premiera förtjänta personer inom organisationen. Detta har skett särskilt under IUFROs världskongresser. I Freiburg utdelades för första gången en utmärkelse till en utomstående, som alltså inte direkt varit knuten till IUFRO, som erkänsla för insatser till förmån för organisationen.

Utmärkelsen överräcktes av IUFROs president, professor **Mike Wingfield** (t.h) och **John Innes** (t.v), ordförande för utmärkelsekommitten. I motiveringarna för utmärkelsen sägs bland annat att Jan Heino under sin tid som skogsavdelningens chef på FAO i Rom kraftigt förstärkte samarbetet mellan IUFRO och FAO. Vidare motiverades utmärkelsen av att han har understött IUFROs globala skogsexpertpaneler och dess informationsverksamhet, samt att han varit en suberp promotor av IUFRO på det internationella planet och därmed medverkat till att vidga kretsen av understödjande organisationer. •

FOTO: MORNE BOOIJ-LIEWES

Västnyländsk dominans i årets skogsfärdighetstävling

Det blev västnyländsk vinst både i den individuella tävlingen och i lagtävlingen i skogsfärdighet i Sibbo i mitten av oktober.

I lagtävlingen tävlade tremannalag mot varandra. Där knep västnylänningarna både första och andra plats. Österbottniska lag knep tredje och fjärde plats och ett lag från Lovisa tog femteplatsen.

Den individuella tävlingen vanns av västnylänningen **Stig-Göran Sjöblom**, tätt följd av **Tage Eliasson**, också han västnyländsk skogsägare. Sjöblom ingick också i det lag som knep första platsen i lagtävlingen. Österbottningarna **Inge-**

mar Nynäs och **André Forsström** tog tredje och fjärde plats, medan östnylänningarna **Stefan Selén** och **Anders Smeds** blev femma respektive sexa.

Södra skogsreviret och Finlands skogscentral, Kustens regionenhet, ordnade sin traditionella skogsfärdighets-

tävling i Sibbo i mitten av oktober.

Skogsägare, som är medlemmar i skogsvårdsföreningarna, tävlade om mästerskap både i lag och individuellt.

Tävlingarna pågick hela dagen och efter avslutad tävling blev det middag och prisutdelning. •

FOTO: VERONICA LINDÉN

Nytt fall av *Diplodia pinea* i Sverige

Svampsjukdomen *Diplodia pinea*, som drabbar tall, har hittats i Sverige, på ett 30 hektar stort bestånd i Hälsingland. Det här innebär sannolikt att sjukdomen nu finns spridd i södra och mellersta Sverige, meddelar svenska Skogsstyrelsen.

Sommaren 2016 upptäcktes det första fallet på beståndsnivå av *Diplodia pinea*. Då rörde det sig om ett cirka 15 hektar stort område med tallungskog norr om Arlanda. Skogen fick avverkas, flisas och brännas för att inte sporerna skulle sprida sig.

Prover från det angripna beståndet, som nu hittats i närheten av Ljusdal, har analyserats av Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. Provsvaren visar att det rör sig om *Diplodia pinea*. Hur stor del av beståndet som är angripet är inte klarlagt. Ljusdal ligger en bit in från svenska kusten, mellan Sundsvall och Hudiksvall, ungefär i höjd med Kristinestad.

På Skogsstyrelsen konstaterar man att det är överraskande och oroande att sjukdomen finns så långt norrut. Svampen kan förväntas sprida sig norrut med varmare klimat.

Diplodia kan i värsta fall ta död på ett träd, men framför allt orsakar svampen tillväxtförluster och skador som förhindrar att träden blir av hög kvalitet. •

Minskad träimport, ökad avverkning

I juli importerades 0,75 miljoner kubikmeter trä till Finland. Jämfört med juli förra året var träimporten nio procent mindre, visar statistik från Naturresurstinstitutet (Luke).

Under perioden januari–juni importerades 5,2 miljoner kubikmeter trä. Träimporten var tio procent mindre jämfört med samma period förra året.

Exportvärdet för skogsindustriprodukter var 0,97 miljarder euro i juli. Exportvärdet för massa- och pappersindustrin var 0,75 miljarder euro och trävaruindustrins exportvärde 0,21 miljarder euro.

Det reella exportvärdet för skogsin-

dustriprodukter var 6,86 miljarder euro under perioden januari–juli.

Den avverkade mängden av industrivirke i augusti landade på 5,8 miljoner kubikmeter, vilket är 28 procent mer än medeltalet för augusti under föregående tioårsperiod. Industrivirkesavverkningarna bestod av 2,6 miljoner kubikmeter sågtimmer och 3,3 miljoner kubikmeter massaved. Mängden timmer ökade med 5 procent och mängden massaved med 19 procent jämfört med ifjol.

Avverkningsmängden i augusti i privatskogarna var 4,3 miljoner kubikmeter och i skogsindustriföretagens och statens skogar 1,5 miljoner kubikmeter. Mängden driven energived i augusti var totalt 365 000 kubikmeter.

Månadsstatistiken är numera mera omfattande. Från och med början av detta år deltar också skogsvårdsföreningar i datainsamlingen, vilket delvis förklarar ökningen i avverkningsmängder och arbetskraft från förra året. •

Älgjakt med förnuft

För mycket älg eller för lite älg, det är frågan. I början av 1900-talet var älgen nästan utrotad och i slutet av 1970-talet översvämmades landets södra delar av djuren.

Båda ytterligheterna berodde på jakten: Ibörjan på 1900-talet var det endast tillåtet att skjuta tjurar medan man på 1970-talet sköt allt fler kalvar. Men det föddes mycket fler kalvar än vad som kunde skjutas.

I dag råder en balans i beskattningen som håller populationen på en lämplig nivå. En förklaring till det är att Jord- och skogsbruksministeriet inte längre fastställer allmänna målsättningar för älgstammens täthet, utan att den fastställs på regional och lokal nivå med hjälp av de regionala viltråden och de lokala älgförvaltningsområdena.

– I dag finns det inte en enda målsättning för älgjakten i Finland, utan 59 skräddarsydda målsättningar, alltså den mängd älgförvaltningsområden som har funnits i landet sedan 2014, säger specialplanerare **Mikael Wikström** på Finlands viltcentral.

Det innebär bland annat att det finns klara målsättningar om täthet samt köns- och åldersfördelning som ger verktyg för att hålla älgpopulationen på en lämplig nivå.

– Det har testats många modeller för klövvilt i världen. Av allt att döma har vi funnit en bra balans mellan den nytta älgarna ger och de besvär de medför, säger Wikström. Han har lång erfarenhet av skogsbruk och viltbruk och har jobbat på Viltcentralen sedan 2013, bland annat med utarbetningen av älgförvaltningsområdena.

HYGGEN GER MAT

En av förklaringarna till att älgbeståndet ökade kraftigt på 1970- och 1980-talen var enligt Wikström att skogsbruket ändrades i Finland, så att det blev vanligare med slutavverkningar som gav gott om föda åt hjortdjur.

– Gammal skog är inget bra skafferi för älgarna, medan till exempel den för hjortdjur viktiga mjölkörten växer rikligt på hyggen, säger han.

En följd av den ökade tillväxten var att jakten ökade så att älgstammen igen var

gles i mitten av 1990-talet. För att justera läget gavs det färre jakttillstånd, vilket ledde till att det igen fanns mycket älg i skogarna 2002.

– Då ökades jakten igen så att antalet älgar hade halverats år 2012. Så här stora fluktuationer är inte bra då älgen inte får en chans att fungera som naturen har skapat den, säger Wikström.

Då jakten under många år inriktades främst på älgdjur minskade antalet äldre tjurar. Det betyder i praktiken att antalet starka tjurar inte räcker till för att betäcka korna under den egentliga brunsttiden på hösten.

– Resultatet blir så kallad ombruntnings månader efter, vilket i sin tur innebär att dessa kalvar föds på sommaren då det finns sämre med mat för älgarna. Då blir kalvarna mindre till växten, vilket i förlängningen ger en svagare älgstam, säger Wikström.

MÅLSÄTTNINGAR GER STADGA

Systemet med älgförvaltningsområden infördes för att skapa förutsättningar för en stark älgstam som samtidigt inte är för stor. Varje område har sina egna målsättningar som fastställs för tre år i taget.

– Älgarna rör sig över så stora områden att enskilda jaktföreningar och jaktvårdsföreningar har små möjligheter att ensamma förvalta ett älgbestånd. Därför behövs tillräckligt stora och enhetliga älgförvaltningsområden inom vilka jägarna kan samarbeta med gemensamma målsättningar och beskattningsprinciper, säger Wikström.

Älgjakten anpassas alltså varje år efter målsättningarna så att dessa uppfylls. På det här viset kan älgstammens positiva och negativa effekter hållas i balans.

– Sedan är det upp till jaktvårdsföreningarna att se till att målsättningen förverkligas. Nu ligger älgstammen på grovt taget 85 000–90 000 älgar efter jakten, vil-

ket ses som en ganska bra mängd, säger Wikström.

I varje älgförvaltningsområde ingår ofta 8–10 jaktvårdsföreningar som fördelar målsättningen för området mellan sig.

– En av jaktvårdsföreningarnas uppgifter är att informera jaktlicensansökarna om vad som enligt beskattningsplanen är lämplig bytesmängd i ett visst område. Viltcentralen beviljar sedan jaktlicenserna så, att den uppsatta målsättningen för älgstammen kan förverkligas på lång sikt, säger Wikström.

EGET OCH ANNAT

Finland har tre ursprungliga hjortdjur; älg, skogsvildren (fi: metsäpeura) och rådjur, vilka funnits och jagats sedan urminnes tider. Rådjuret var försvunnet under några hundra år men har återinvandrat och också återinplanterats. Även vildren var utrotad i början av 1900-talet, men stammen har nu återhämtat sig i viss mån genom återinvandring och återinplantering.

Vitsvanshjorten är i dag det vanligaste hjortdjuret efter älgen, men den hör egentligen hemma i Nordamerika. Den hämtades ursprungligen hit i form av en gåva av amerikafinlänningar på 1930-talet, då vildren och rådjuret var utrotade och älgstammen obetydlig.

– Det skulle behövas tydliga beskattningsplaner även för vitsvanshjort eftersom antalet och utbredningsområdet växer hela tiden. Antalet begränsas med jakt, men då det inte finns tillräckligt tydliga målsättningar kan man inte styra utvecklingen så bra, säger Wikström.

För rådjur finns det inte överhuvudtaget någon form av förvaltning sedan jaktlicensen slopades för rådjurens del år 2004.

– Det enda som är obligatoriskt är att anmäla bytesmängden och åldersfördelningen. Ett problem är dock att ersättning för skador som hjortdjur förorsakar betalas med licensintäkterna. Därför ger skador förorsakade av rådjur heller ingen ersättning, påpekar Mikael Wikström. •

TEXT: BO INGVE

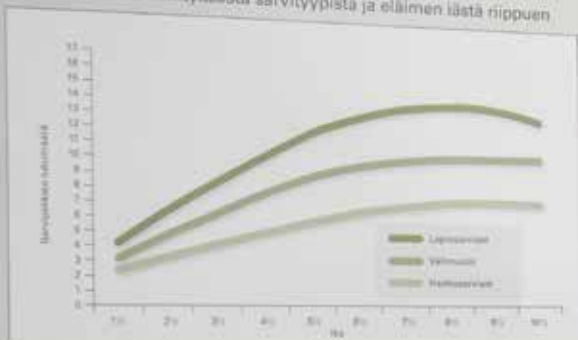
HIRVEN SARVIEN KEHITYS

Esimerkkejä Etelä-Suomen hirvien sarvien kehityksestä sarviyypistä ja eläimen iästä riippuen

Hirvien sarvet kasvavat joka vuosi siihen asti, kunne sarvet on noin 60-vuotias eli täysi-ikäinen. 10% vuoden (3) jälkeen, sarvet kokee vaihtokauden.

Sarvet voidaan jakaa lepposarviin, karkosarviin ja niiden välimuotoon. Lepposarvit kasvavat enemmän sarvipäältä, karkosarvit sarvet ja korkeampi lepposarviin kuin sarviin.

Lepposarvit esiintyy yksilökohtaisesti, mutta sarvien koko voidaan yleensä käyttää hirven iän määrittämiseen. Yksi lepposarvi ja karkosarvi on eroteltava lepposarvion (sarvi) eroteltava lepposarvion.

Karkosarvioon tunnistaa täysin pyöreistä sarviyypistä ja pikkeistä, joihin ei ole lainkaan lepposarvion osia.

Lepposarvioon tunnistaa kapeasta lepposarvion osasta. Lepposarvion leveyttä ei useinkaan voi nähdä silta sarvipäältä, joka on katsoja lähempänä.

Karkosarvioon tunnistaa leveistä sarviyypistä. Nuorimmilla sarvella lepposarvion osaa ei kuitenkaan aina vielä näy. Lepposarvion leveyttä ei useinkaan voi nähdä silta sarvipäältä, joka on katsoja lähempänä.

VALIKOIVA UROSVERTOT

Esimerkkejä uroksista, joista osa kaadetaan ja osan annetaan kasvaa

Hirvien sarvet kasvavat joka vuosi, kunne sarvet on noin 60-vuotias eli täysi-ikäinen. 10% vuoden (3) jälkeen, sarvet kokee vaihtokauden.

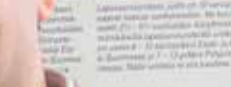

Hirvien sarvet kasvavat joka vuosi, kunne sarvet on noin 60-vuotias eli täysi-ikäinen. 10% vuoden (3) jälkeen, sarvet kokee vaihtokauden.

Hirvien sarvet kasvavat joka vuosi, kunne sarvet on noin 60-vuotias eli täysi-ikäinen. 10% vuoden (3) jälkeen, sarvet kokee vaihtokauden.

Hirvien sarvet kasvavat joka vuosi, kunne sarvet on noin 60-vuotias eli täysi-ikäinen. 10% vuoden (3) jälkeen, sarvet kokee vaihtokauden.

Urokset, jotka

Urokset, jotka

Mikael Wikström.

VILTHUSHÄLLNINGEN

Finlands viltcentral är en självständig offentligrättslig inrättning som skapades 2011 då jägarnas centralorganisation och jaktvårdsdistrikten fusionerades. Viltcentralen är indelad i 15 områden i landet.

I Finland finns 295 jaktvårdsföreningar som är viltförvaltningens enheter på lokalnivå. De ansvarar för främjandet av hållbar vilthushållning och organiserar jägarnas verksamhet.

Den finska jakten grundar sig på de viltinventeringar som jägarna gör, och som analyseras av Naturresursinstitutet. Sedan använder Finlands viltcentral samt Jord- och skogsbruksministeriet dessa uppgifter som grund för administrationsbeslut som berör viltet.

Nationella viltrådet samt de regionala viltråden, som finns på Viltcentralens områden, är viktiga kuggar då det gäller vilthushållningen på riksnivå. Till det nationella viltrådet hör bland annat en representant från Viltcentralens alla 15 verksamhetsområden.

FOTO: PIXIMAC

Öppna landskap tuffa för skogsfåglar

Skogshönsfåglar för en hård kamp mot naturliga och onaturliga fiender. Skogsägare kan med enkla små medel bidra till att ge fåglarna naturligt skydd. Det går mycket väl att förena med effektivt skogsbruk.

Det råder en rovdjurens marknad i många skogar och stammarna av skogshönsfåglar har generellt minskat under de senaste decennierna. Den här trenden kan skogsägare bidra till att vända, och många gör det redan, genom att inte städa bort alla buskage och träd i samband med röjning, gallring och avverkning.

– Skogshönsfåglarnas livsmiljöer har förändrats av flera orsaker. Fåglarna behöver buskar och träd som skydd för sina bon och sina matplatser, annars blir de lätta byten för rovdjur, säger **Stefan Pellas**, jaktchef för Finlands viltcentrals distrikt Kust-Österbotten.

Rent ekonomiskt ökar en skog i värde om det finns gott om vilt. Flera organisationer och myndigheter, däribland Fin-

lands viltcentral, bjuder på konkreta tips om hur skogsägare kan förbättra livsmiljöerna för vilt.

– Våra rekommendationer utgår ifrån att viltvänlig och ekonomisk skogsskötsel förenas. De utesluter inte varandra på något sätt. Om man till exempel har en koloni med tjädrar i sin skog betyder det inte att den är fredad. Man får avverka, men det finns metoder för hur man kan beakta djurlivet i samband med avverkning.

JÄGARE KAN UNDVIKA MASSAKER

Vår- och sommaravverkningar är problematiska, eftersom många skogsfåglar stryker med när maskiner kör över bon och täcker över häckningsplatser med virke och ris. Pellas har ett konkret råd för hur skogsägare, som ändå planerar en avverkning under försommaren, kan undvika en massaker på häckande fåglar.

– En jägare med kopplad hund kan anli-

tas för att inventera fågelbon på ytan som ska avverkas. När fågelbona är markerade kan skogsmaskinerna beakta dem när de utför arbetet.

Dikningen i skogarna har genom åren skördat många drunkningsoffer, inte bara fåglar utan även däggdjur, som hare och älg.

– Vatten är en förutsättning för liv och skogens djur söker sig ner i diken för att dricka. Därför bör man, när man dikar, se till att kanterna inte blir så branta.

BÄVERN BEHÖVS

I vissa trakter, däribland Syd-Österbotten håller bävern på att breda ut sig. Pellas ser inte nödvändigtvis någon konflikt mellan skogsägare och bäver.

– Många skogar töms periodvis på vatten på grund av utdikning. Därför är det egentligen bra i de flesta fall att bävrar bygger fördämningar i skogsdiken, som lokalt svämmas över vid kraftiga skyfall och minskar översvämningar i byar. Visst kan det uppstå problem i vårt flacka landskap, men till exempel med en enkel röranordning kan man lura bävern utan att fördämningen behöver rivas.

FOTO: PONDS

ABC FÖR VILTVÄNLIG SKOGSVÅRD

- Spara viltbuskage och underväxt i skogar av alla åldrar.
- Gynna blandbestånd.
- Röj endast runt gagnvirket – undvik onödig städning.
- Spara ris- och buskageskikt.
- Bevara krontäckningen i övergångszonerna mellan torvmark, myrar och moar.
- Använd metoder för kalhyggesfritt skogsbruk vid lämpliga objekt.
- Restaurera dikningsområden, där trädens tillväxt är svag, till viltvänliga myrar.
- Använd höggallring och längre omloppstider åtminstone i skogar med strukturell mångfald.
- Lämna naturvårdsträden i grupper.

Källa: Finlands viltcentral

Den minskade jakten på skinn har gjort att många skogs- och fälthönsfåglar, som rapphöns, faller byte för skogs mård. Enligt Stefan Pellas, jaktchef på Finlands viltcentrals distrikt Kust-Öst-erbotten, håller skogsägarna på att bli mer medvetna om hur de kan förbättra livsmiljöer för skogshönsfåglar.

Älgen är ett annat djur som har ett komplicerat förhållande med skogsägare, åtminstone ägare av nyplanterad skog. Enligt Pellas består älgstammen i hans distrikt av 4,5 älgar per tusen hektar.

– I avskjutningen strävar man efter att det ska finnas 2,5 till 4 per tusen hektar efter avslutad jakt. På 1980-talet ökade älgarna i antal, men nu har vi en jaktbar stam som är frisk, samtidigt som trafikskadorna har minskat.

SER RESULTAT AV KAMPANJER

Pellas är oroad över att skogsägarna har allt sämre koll på djurlivet i sina marker.

– Problemen ökar när många skogsägare är urbana och inte regelbundet rör sig i sina skogar. Då hänger mycket på att det finns skogsfackmän, som rör sig i skogarna och har ögon och öron med sig.

Kampanjerna för viltvänligt skogsbruk har ändå visat positiva resultat på många

håll. Skogsägarna har i allmänhet blivit mer medvetna om fördelarna med artrikedom och beaktar tipsen för att ge skogsfåglar bättre miljöer.

– Tjädern håller på att komma tillbaka till gallringsskogarna, där den kan hitta både spelplatser och häckningsområden. Under vårvintern kan man se släpår i snön efter vingarna och höra spelet på avstånd.

JAGAR PREDATORER

Orren har det gått sämre för, även om Stefan Pellas också fått positivt respons från enskilda skogsägare som följt viltcentralens rekommendationer.

– Skogsägare har berättat om flera orrkullar på sina marker efter några enkla åtgärder. Men allmänt har orren haft det svårt när antalet små rovdjur ökat.

Det är inte bara invasiva arter, som mink och mårhund, som gjort att orren

och andra skogs- och fälthönsfåglar fått fler fiender. Också lokala predatorer som skogsmård och räv har ökat i antal, eftersom de inte blir jagade av människan i samma utsträckning som tidigare. I mitten av 1900-talet var både mårdsinn och rävsinn värdefulla och lockade till jakt, men numera finns det ingen ekonomisk drivkraft i jakten.

Som jägare föregår Pellas med gott exempel och tränar sin hund på skogsfågel utan att fälla fågeln. Däremot rekommenderar han en intensivare jakt på predatorerna.

– Skogsmården är en doldis som borde jagas mer. Jag har en bekant som årligen får ett dussin skogsmårdar på samma ställe utan att han ser ett enda mårdsinn. Det är en mycket intressant jakt som kan bedrivas med fällor, fångstlinor eller jakt-hund, säger Stefan Pallas. •

TEXT OCH FOTO: JOHAN SVENLIN

Ny förordning om viltskador

I våras ändrades förordningen om viltskador. En efterlängtat ändring som innebär att det igen är lättare för markägare att få ersättning. Själva fältutvärderingen har också förenklats, säger skogsrådgivare Linda Haka, som är nöjd med den nya lagen.

Hon tittar på sin pekplatta och mäter ut ett område på femtio kvadratmeter med en mätkäpp som är exakt 3,99 meter lång. Därefter börjar **Linda Haka**, skogsrådgivare på Finlands skogscentral, räkna plantor som har skadats av älg.

– Där är en skadad tall, och här är en till. Och där finns en skadad vårtbjörk. Alla skador kan hänföras till skadeklass två, säger hon, och vandrar vidare i skogen.

Vi befinner oss i Näsby i Närpes där Haka utvärderar en älgskadad figur på 1,1 hektar. Det här är första gången hon gör en utvärdering enligt den nya förordningen om hjortdjursskador som ändrades i våras.

– Jag är nöjd med att förordningen ändrades. Nu har markägarna igen större möjligheter att få ersättning för skadorna. Ändringen var mycket välkommen, säger hon.

Den tidigare förordningen kritiserades hårt, eftersom sannolikheten att få ersättning för skador var mycket liten. Orsaken till det är i korthet att också bland annat asp och björk räknades som utvecklingsdugliga.

– Trots att älgarna skadat de planterade plantorna, blev det ingen ersättning, eftersom de naturligt tillkomna plantorna räknades som utvecklingsdugliga. Enligt den tidigare förordningen kunde jag konstatera skador, men inte att de berättigar till ersättning. Det var inte roligt att förmedla det budskapet till markägare, vars plantbestånd var svårt skadat, säger Haka.

FÖRENKLAD UTVÄRDERING

Enligt den nya metoden värderas inte längre alla trädslag, utan det är huvudträdslaget, det vill säga de planterade tallplantorna, som har ett värde. För tjänstemännen, som utför utvärderingarna, har arbetet samtidigt blivit lättare.

Det beror på att antalet skadeklasser har reducerats från fyra till två. Skadeklass

ett innebär att plantorna är bara lindrigt skadade medan klass två innebär en konstaterad skada.

– Är det fråga om skador på kvistar som är mindre än 75 procent av barrmassan eller om inte alla övre kvistvarvs skott har skadats är skadeklassen ett. Är skadorna värre än den första skadeklassen kan jag värdera det som en illa skadad planta, det vill säga skadeklass två.

– De nya anvisningarna är bättre, eftersom det blev många tolkningsfrågor för att avgöra vilken skadeklass som skulle noteras när det fanns fyra. Nu är plantan antingen skadad eller inte, förklarar Haka.

Hon fortsätter letandet efter skadade plantor och följer kartan på datorn, som är utrustad med GPS. Systemet har slumpmässigt valt ut flera provytor som är fördelade enligt ett rutsystem. Det står snabbt klart att den här figuren, som planterades med tall för cirka tio år sedan, har stora skador.

– Vi har sju tallar som hänförs till skadeklass 2. Det innebär att det är 1 400 skadade tallplantor per hektar. Räknar vi också in tre skadade vårtbjörkar är det fråga om 2 000 skadade plantor per hektar, säger hon.

Och fortsätter:

– Tallplanteringen är inte längre utvecklingsduglig om det finns över 600 skadade plantor per hektar och då görs omplantering.

GLAD ÖVER ERSÄTTNINGEN

Med under granskningen är markägaren **Börje Häggvik** som har en naturlig följdfråga: Hur stor blir ersättningen? Haka för in alla uppgifter och systemet räknar ut ett svar:

– Utgående från den här provytan blir ersättningen 663,19 euro. Men den slutliga ersättningen kan variera efter att vi har svaren för alla provytor, säger Haka.

Syftet med ersättningen är att markägaren, beroende på skadornas omfattning, antingen ska kunna komplettera med nya

Nu är det igen lättare för markägare att ersättning för älgskador. I våras ändrades förordningen och det välkomnas av jägaren Ola Knöös (till vänster) och markägaren Börje Häggvik. Linda Haka, som utför utvärderingen av älgskadorna, tycker ändringen är bra. Markägare måste få ersättning för skador, konstaterar hon.

plantor eller förnya ytan helt. I det här fallet föreslår hon att Häggvik förnyar hela ytan med gran som älgarna inte äter.

– Det låter bra. Bara jag får plantorna att växa och de inte äts upp är jag nöjd. Jag är glad över att jag får ersättning, men det känns så klart inte bra att börja om. Den här plantskogen har jag röjt och alla insatser har varit förgäves, konstaterar Häggvik.

Älgskadorna hänger ihop med stam-

välkomnas av alla

mens storlek. Enligt nationella mål bör älgstammen vara 2–4 älgar per 1 000 hektar. I Närpes har älgstammen ställvis kraftigt överskridit det målet, vilket har lett till många skador. Men nu tar jägarna i nejden i med hårdhandskarna för att reducera stammen.

– I fjol sköt vi bort 500 älgar och i år har vi tilldelats licenser för 600 djur, vilket är en ökning med tjugo procent. Vi har också tilläggslicenser som gör att vi kan göra punktinsatser i områden där det rör sig mera älgar, säger **Ola Knöös**, ordförande för Närpesnejdens jaktvårdsförening som förvaltar viltstammen på ett 120 000 hektar stort område.

Knöös gläder sig över den nya förordningen.

– När markägarna tidigare inte fick någon ersättning för älgskador, fick vi jägare

nästan skulden för skadorna. Vi gör vad vi kan för att hålla älgstammen på en acceptabel nivå och jag hoppas att den nya förordningen gör situationen bättre för markägarna.

Han brukar ofta delta i samband med utvärderingarna. Som expert kan han intyga att det faktiskt rör sig om älgskador.

– Det här är en bra metod och jag strävar efter att vara med under utvärderingen och hjälpa till med bedömningen av skadorna, säger Knöös.

MÅSTE VARA UTVECKLINGSUGLIGT

För att ersättning ska kunna betalas ut måste plantbeståndet ha varit utvecklingsdugligt innan skadan skedde. I barrträdsdominerade plantbestånd i södra och mellersta Finland är den undre gränsen 1 500 plantor per hektar. Huruvida ett bestånd

är utvecklingsdugligt utvärderas utgående från provtyterna.

– Glasbjörk kan användas som kompletterande trädslag hos oss till 20 procent av trädbeståndet.

Linda Haka har nu 22 anmälningar att ta itu med. De kommande veckorna arbetar hon enbart med värderingar.

– Jag försöker hinna med 2–3 värderingar per dag. Arbetet med de här ansökningarna kommer att ta några veckor. I fjol värderade jag inte alls på grund av värderingsmetoden. Skadorna verkar ha ökat, och fler markägare anmäler när det är lättare att få ersättning. Och så ska det vara. Skadas plantbeståndet ska markägarna ha rätt till ersättning. •

TEXT OCH FOTO:
CHRISTOFFER THOMASFOLK

Svårare att få stöd för

Vissa skogar har man därför att de ger något annat än virkesintäkter. Många skogsägare njuter av att kunna erbjuda husrum åt ett artrikt djurliv.

En nötskrika flyger upp och bryter tystnaden. Det är en fin höstförmiddag i början av oktober vid Långnästräsket i Larsmo. En dryg kilometer västerut tar havet vid och en kilometer österut passerar en av Larsmos frekventerade vandringsleder.

Boris Fagerholm guidar Skogsbruket i sin skog, som varit fredad inom Metso-programmet i tio år. Avtalet gick ut i januari 2016, men den har fått stå fredad också efter det. Fredningsavtalet omfattade totalt 5,1 hektar på tre olika ställen.

Kring Långnästräsket finns två av de fem figurerna, två andra finns ute på en holme i skärgården och den sista präglas av stenig mark.

– Jag förlänger gärna avtalet om någon vill betala, men jag har förstått att anslagen har krympt. Det handlar inte om någon produktiv skogsmark, men det är en fin terräng att gå i och det finns ett rikt djurliv här, säger Fagerholm.

Han är mest stolt över att ha två fiskgusebon i sin skog.

– Fiskgjusarna återvänder till samma ställe år efter år. På våren är det lätt att hitta dem när man hör deras skrik. Den här årstiden är det lugnt med djurlivet jämfört med våren.

SKOGENS KONUNG HÖR OSS

Nja, så lugnt är det inte, trots att vi inte hör mycket annat än spillkråkor och hackspettar. Vi kommer in på en älgstig, där klövarna trampat ner gräset så att det bildats ett smalt dike. En bit längre fram blir det torrare och där ligger en brunstgrop.

– Älgen kan inte vara så långt borta, klövvavtrycken är färska, konstaterar Fagerholm och fortsätter längs stigen.

Våtmarken gör skäl för namnet. Det klafsar kring gummistövlnarna. Några hundra meter längre bort stannar han och börjar titta uppåt.

Skogsägaren Boris Fagerholm tar gärna en långpromenad i sina skogsskiften i Larsmo för att möta djurlivet. Nu har fiskgjusarna flugit söderut, men de kommer tillbaka till våren.

– Fiskgusebona finns uppe i två tallkronor någonstans här, men nu får jag inte syn på något av dem.

Som aktiv skogsbrukare värnar han både om virkesproduktionen och om den biologiska mångfalden i sina skogar.

– Förri, när jag var ute med pappa i skogen, skulle allt avverkas, varje grön kvist. Numera inser nog alla att det är bra att lämna kvar buskar och träd som skydd för djur.

KRYMPANDE STÖD FÖR MÅNGFALD

Skogsägare uppmanas allmänt att främja biologisk mångfald i sina skogar, men de statliga anslagen för miljöstöd har minskat på senare år. För att ta ett exempel beviljades 95 miljoner euro i olika Kemera-stöd 2011, medan anslagen för samma ändamål fem år senare sjunkit till 65 miljoner euro. För 2017 finns 56 miljoner euro i potten.

Också bland Metso-projekten är gall-

viltskog

21 § I DEN TEMPORÄRA LAGEN OM FINANSIERING AV HÅLLBART SKOGSBRUK (KEMERA) PROJEKT FÖR VÅRD AV SKOGS- NATUREN

Stöd kan beviljas för:

- 1) sådana arbeten för vård och istandsättning av livsmiljöer, som är viktiga med tanke på mångfalden och som sträcker sig över flera lägenheters områden, samt för återställande av skogs- och torvmarksmiljöer,
- 2) förebyggande eller avhjälpande av skador på vattendrag och sjöar som skogsdikningar har medfört, om åtgärden är av större betydelse än vanligt för vård av vatten och vattennaturen och om kostnaderna inte kan hänföras till någon som orsakat dem,
- 3) hyggesbränning som stimulerar skogarnas mångfald,
- 4) utrotning av arter som är främmande i skogsnaturen och förhindrande av spridning av arterna på skogsbruksmarken,
- 5) andra regionalt betydande projekt som motsvarar de projekt, som avses i punkterna 1–4, och som betonar värden av skogsnaturen, skogligt mångbruk och skogarnas landskaps-, kultur- och rekreationsvärden.

ringen numera hårdare, eftersom anslagen minskat. Nya skyddsområden konkurrerar med gamla som ska förnyas.

Vilka stöd kan en skogsägare få för att utföra viltfrämjande åtgärder i sin skog?

– Det finns inga Kemera-stöd som uttryckligen beviljas för att gynna vilt, men man kan ta viltvård i beaktande inom Kemera-projekt, säger **Jarkko Partanen**, chef för finansiering och granskning på Finlands skogscentral.

Han hänvisar till paragraf 21 i Kemeralagen, projekt för vård av skogsnaturen, och ger ett exempel.

– I samband med vattenvårdsåtgärder kan man också förbättra livsmiljöer till exempel för vattenfågelungar. Våtmarker förbättrar vattenfåglars livsmiljöer, men på senare år har det utförts färre av den typens projekt på grund av att anslagen blivit mindre, medger han.

Höstens ansökningsomgång för vat-

tenvårdsåtgärder och istandsättning av värdefulla livsmiljöer pågick under två veckor. Ansökningsomgången avslutades den 6 oktober.

De djur, som stannat kvar vid Långnästräsket, förbereder sig på en ny vinter. Till våren återvänder sannolikt två fiskgju-separ, oberoende av hur anslagen i statsbudgeten fördelas. •

TEXT OCH FOTO: JOHAN SVENLIN

Jaktturism ger en extra slant från skogen

Jaktturism är en växande bransch. För de satsande gårdarna gäller det att bedriva ett skogsbruk där både turisterna och viltet trivs.

På Westankärr gård på Kimitoön bedrivs jaktturism för andra året. Det som erbjuds är jakt på klövvilt och fågel.

Några större förändringar i skogsskötseln har den nya nischen inte inneburit. Jakt är ett stort personligt intresse för gårdens ägare **Filip Forss**, och åtgärderna sådana som många jaktintresserade också annars tar till i sina skogar.

– Då det till exempel gäller områden med naturlig förnygring av tall görs första röjningen lite senare än normalt, främst för att träden ska få växa förbi älgarna. Då det gäller gran har vi prövat med att plantera tvååriga plantor för att få i gång tillväxten lite snabbare, nämner Forss som några exempel.

Ett försök med lärkträd misslyckades. Nu har en halv hektar masurbjörk stängslats in med blodmjöl, vilket fungerat bra. Tanken är att uppgradera till ett nät och Forss ser det inte som en omöjlighet att man även i övrigt börjar använda sig mer av stängsel, även om det givetvis är en kostnadsfråga.

SKADOR OUNDVIKLIGA

Av intäkterna från jaktturismen räknar Filip Forss med att åtminstone en del bör gå till att åtgärda viltskador på skogen. För att skador uppstår är ofrånkomligt.

– Vill man ha mera vilt är det bara att

inse att det blir skador på träden. Sedan beror det på hur man förhåller sig till det och vad man kan leva med. Har man mera skog är det eventuellt lättare att acceptera än om man har en mindre skogsfastighet, där man kanske lagt ner mycket arbete själv.

Älgskadorna kunde delvis också regleras genom att se över avskjutningen. En älgko med dubbelkalv bryter ned mer än vad en ko med enkelkalv gör.

– Om jag fick bestämma skulle jag förlänga älgjakten så att man fick jaga kalv hela januari och kanske började med att bara skjuta tjur. Då kunde man ta kalvarna senare, när man sett var de orsakar problem, säger Filip Forss.

VIKTIGT MED MAT

Koskis gård, på gränsen mellan Raseborg och Salo, har erbjudit jaktturism i 10 års tid.

På repertoaren står andjakt och hjort- och älgjakt, ibland i kombination med varandra och som olika paket som också inkluderar annat.

– Trakten hör till de klövvilttätaste i landet, så det kan ses som ett sätt att utnyttja också de resurserna, säger gårdens ägare **Fredrik von Limburg Stirum**.

Inriktningen på jakt syns enligt honom främst på gårdens jordbrukssida, där man anlagt viltåkrar.

– I skogen försöker vi bedriva ett mångsidigt skogsbruk. Men kraven i FSC-certifikatet om att minst 10 procent av bestånden ska vara lövträd efter sista röjningen gör att det också finns mera föda för viltet.

Också på kantzoner, som på vissa ställen anlagts mellan skogs- och åkermarken, försöker man producera maximalt med viltföda.

– I och med att zonerna minskar beskuggningen av jordbruksmarken upplever jag det som att vi tar igen det som vi förlorar på att inte bedriva ett optimalt skogsbruk på de områdena. Om man bara stirrar på vad man förlorar, glömmer man bort att man också kan vinna, säger Fredrik von Limburg Stirum.

VÄXANDE BRANSCH

Både Filip Forss och Fredrik von Limburg Stirum anser att det skulle finnas efterfrågan på utökad jaktturism. Möjligheterna är ändå begränsade.

– För egen del skulle jag behöva tillgång till mer skog för att kunna expandera. I framtiden tror jag att det blir vanligare att skogsägare arrenderar ut sin mark till jakt och den vägen får lite tilläggsavkastning från skogen, säger Filip Forss.

Enligt Fredrik von Limburg Stirum skulle det gälla att hitta samarbetsmodeller där nyttan av jaktturismen kan spridas på flera aktörer.

För hans del spelar också andra aspekter än pengar in.

– När man, liksom många andra skogsägare, är jaktintresserad själv, vill man inte ge bort jakten helt. Jakten är en extra inkomstkälla men också viktig personlig rekreation, säger han. •

TEXT: AGNETA SJÖBLOM

FOTO: FREDRIK VON LIMBURG STIRUM

Nyplantering i älgrik bygd

Älgar har betat så kraftigt i ungsko-
gar nära Arjeplog i norra Sverige att
stora arealer – totalt 3 400 hektar –
inte klarar lagens krav på tillväxt.

Nu satsar Statens fastighetsverk 40 mil-
joner kronor på en omfattande återplan-
tering. Samtidigt hoppas man att jägarna
skjuter fler älgar, kanske även utanför or-
dinarie jakttid, för att historien inte ska
upprepa sig.

Skogsstyrelsen i Sverige gör årligen in-
venteringar av betesskadorna och de vi-
sar att skadorna fortfarande är på en oac-
ceptabel nivå. Framför allt drabbas tallen,
som är det vanligaste trädslaget i regionen
och därmed älgens basföda. Vårtbjörk be-
tas också hårt och rönn, asp samt sälg har
svårt att bilda träd, vilket är negativt för
den biologiska mångfalden.

Mattias Eriksson är skogskonsulent
vid Skogsstyrelsens distrikt i södra Norr-
botten, där området kring Arjeplog ingår.
Han säger att det finns många så kallade
koncentrationsområden i regionen, det vill
säga vinterståndplatser där ett stort antal
vandrande älgar samlas, och där viltbe-
tesskadorna blir extra omfattande.

Älgbetet leder till både sämre tillväxt
och sämre kvalitet på virket.

Återbeskogningen har varit dålig på to-

talt 3 400 hektar inom det aktuella om-
rådet. Statens fastighetsverk äger merpar-
ten av den arealen, cirka 400 hektar ägs
av privata skogsägare. Även andra fakto-
rer än viltskador har bidragit till det skrala
resultatet – i vissa fall har man inte mark-
berett och endast haft fröträd.

JAKT ÄVEN VINTERTID?

Nu har Statens fastighetsverk satsat 40
miljoner kronor på en omfattande åter-
plantering och en tioårsplan har tagits
fram för att åtgärda gamla skador.

– Men kalhyggesbruk är älgstammens
moder. Därför måste man samtidigt vid-
ta åtgärder för att uppnå en bättre balans
i älgstammen för att pengarna, som sat-
sas, inte ska kastas i sjön än en gång, sä-
ger Mattias Eriksson.

Det betyder i klartext att medlemmar-
na i jaktlagen ska se till att de åtminstone
när upp till de avskjutningskvoter som
de tilldelats. Utöver det borde man till-
låtas att tänka utanför boxen – att exem-
pelvis få jaga även vintertid och även kor
och kalvar.

Men det är ingen lätt fråga. En del kan
uppfatta det som oetiskt av olika skäl,
bland annat för att korna vid den tidpunk-
ten kan bära på långt gångna foster. Vin-
terjakt, när det är mörkt, kallt och kanske
snörikt, är inte heller den mest attraktiva.

Det är inte heller Skogsstyrelsen som
bestämmer över jakten.

– Länsstyrelsen har makten över jak-
ten. Skydds jakt på annan tid än ordinarie
jakttid kan beviljas, men ibland tar det så
länge att behandla en ansökan att behovet
inte längre finns när tillståndet ges, säger
Mattias Eriksson.

FÖRÄNDRAD INSTÄLLNING

Viltskador i området är ingalunda något
nytt fenomen, men Eriksson säger att in-
ställningen förändrats. Förr stannade det
ofta vid ett konstaterande ”att här borde det
stödplanteras”. Sedan hände ingenting.

– Nu har kraven på tillsynen skärpts. Vi
som statlig myndighet har ett ansvar för
att skogsvårdslagen följs och att man får
upp ny skog efter en slutavverkning, säger
Mattias Eriksson.

Skogsägare kan få ett par år på sig att
se till att ett område med dålig tillväxt ny-
planteras. Om det inte görs kan vite ut-
dömas.

– Vi har problem med viltskador över
hela Sverige och frågan har lyfts upp allt
mer under senare tid. Att få bukt med vilt-
skadorna är en av de största och viktigaste
utmaningarna för framtidens skogsbruk,
säger Mattias Eriksson. •

TEXT: HELENA FORSGÅRD

FOTO: TOBIAS GRAMNER

Återväxten av skog är dålig på stora arealer i bygden kring Arjeplog, mycket som följd av älgens betning, och här besöks ett om-
råde av en exkursion. Om glasbjörk växt på hyggerna måste den först röjas bort, vilket fördröjar processen.

Erfarenhet i Sverige: Jakt på årsungar effektivast för

Vildsvinen breder ut sig i Sverige och väcker känslor där de drar fram – mest negativa om man är jordbrukare, mest positiva om man är jägare. Viltkonsulten rekommenderar en sansad och respektfull inställning i stället för svartmålning.

På senare år har vildsvinen erövrat nya marker i Sverige. I områden där det redan finns många svin tycks stammen hålla sig på en konstant nivå.

– Vi vet inte var den nordliga gränsen går. Tidigare trodde vi att vildsvinen högst klarar sig kring Uppland och Dalarna, men i dag har vi vildsvin längre norrut i landet och hur de hamnat där vill jag låta vara osagt. Men de har knappast promenerat dit, säger **Jonas Malmsten**, veterinär och viltkonsult med säte i Uppland.

Underförstått betyder det förmodligen att jägare, som gärna jagar de stora djuren, hjälpt dem att flytta sig över längre sträckor och om de trivs förökar de sig snabbt. På våra breddgrader får en suga i regel en kull per år med i snitt mellan 4–7 kullingar.

Det kan vara tjälen i marken som är det största problemet för djuren ju längre norrut de kommer.

– Om de inte kan böka efter mat klarar de sig kanske inte.

SKAPAR DEBATT

Vildsvinen skapar debatt där de drar fram och åsikterna går kraftigt isär.

Mest negativa är jordbrukare som får sina odlingar uppbökade. Vildsvinen kan också ställa till med större eller mindre skador i exempelvis trädgårdar, på fotbollsplaner och på golfbanor. De är också en fara i trafiken.

Däremot tycks skadorna på skogen inte vara så omfattande. Enligt rapporten "Vildsvinen och skogsbruket", publicerad 2009 vid Sveriges Lantbruksuniversitet SLU, framkom att problemen med uppbökade skogsbilvägar är större än direkta skador på träd.

Unga plantor och ädla lövträd var mer skadedrabbade än talldominerade bestånd på torrare marker. En viss oro uttrycktes för framtida rötangrepp som en följd av skador på rötter och stammar.

Vildsvinen ansågs också kunna ha vissa positiva effekter för skogen. De äter skadeinsekter och bökadet kan fungera som markberedning och öka näringsomsättning, vilket i sin tur gynnar frösådd av träd.

Carl-Gustaf Thulin, forskare vid SLU, skriver i tidningen Sveriges Natur att vildsvinens bökande rentav kan öka den biologiska mångfalden.

RESPEKT FÖR VILTET

Jonas Malmsten efterlyser en större acceptans för vilda djur och för att vildsvinen har kommit till Sverige för att stanna.

– Jag hoppas att man ser vildsvinen i

att bromsa vildsvinsstammen

Vildsvinen väcker känslor. De som gärna jagar gillar dem. Jordbrukare med odlingar är ofta negativa. Däremot verkar de inte ställa till några omfattande skador i skogarna, enligt en rapport från Sveriges Lantbruksuniversitet.

I antal räknat är vildsvinet numera ett större jaktbyte i Sverige än älgen. Närmare 100 000 vildsvin sköts i fjol mot 80 000 älgar.

VILDSVINSSTAMMARNÄ VÄXER

- Antalet vildsvin har ökat kraftigt i Sverige under senare år. Uppgifterna om stammens storlek varierar mellan 200 000 och 300 000 djur. Mest vildsvin finns i Uppland, Sörmland och Skåne.

- Vildsvinen är ett betydande vilt för jägarna. I fjol sköts närmare 100 000 vildsvin i Sverige att jämföra med cirka 80 000 älgar.

- I Finland fanns 3 000 vildsvin enligt senaste inventering gjord hösten 2016. Ökningen har varit snabb även här. För fem år sedan fanns cirka 500 djur. De flesta finns i sydöstra Finland och merparten tros ha invandrat från Ryssland. Även i andra delar av landet, som Nyland och Österbotten, förekommer vildsvin.

i sin tur betyder att markägaren, om han eller hon inte jagar själv, kan tillåta att andra gör det.

Malmsten säger att det finns en marknad för jaktturism – många betalar bra för att få komma och jaga vildsvin. Man kan alltså välja att se vildsvinen som en resurs istället för ett problem.

- Det finns exempel på större fastigheter som gått över till viltbruk med gott resultat. De som dock kan hamna i kläm är jordbrukare som arrenderar sina marker. Därmed äger de inte jakträtten, utan den tillhör markägaren, som de arrenderat marken av.

FÅ SÄLJA KÖTT?

Jägarna är med andra ord i en nyckelposition när det gäller att hålla stammen på en rimlig nivå. **Jesper Einarsson**, jaktvårdskonsulent vid Svenska Jägarförbundet, säger att man lyckats bromsa tillväxten av stammen i Sverige. Tidigare fördubblades stammen vart tredje år, men efter 2012 har ökningen planat ut. För att hålla stammen på nuvarande nivå är målsättningen för jakten att 80 procent av avskjutningen ska bestå att årsungar.

- Vi försöker på olika sätt uppmuntra jägarna att jaga vildsvin. Förbundet jobbar till exempel för att jägare ska få bedriva småskalig försäljning av kött, vilket inte är tillåtet enligt nuvarande lagstiftning.

Därför är en jägare inte så sugen på att jaga fler vildsvin när den egna frysboxen är fylld.

Åteljakt, där man lockar med exempelvis spannmål, är vanligast. Det är också tillåtet att ha någon form av fast belysning vid åtelplatsen för att underlätta jakten. Jakt med hund blir också vanligare.

Vildsvin får jagas året runt, däremot är vuxna vildsvin fredade från 16 februari till 15 april.

EN HEMSK SMITTA

Ett stort hot mot både vild- och tamsvin är den afrikanska svinpesten, som bland annat finns i de baltiska länderna, i Polen och Ryssland.

- Det är en hemsk smitta, som våra myndigheter tar på största allvar. Där smittan finns dör vildsvinen i hög omfattning. Viruset är mycket beständigt och kan sprida sig över långa avstånd via utrustning, fordon och livsmedel. Än så länge har pesten inte upptäckts i de nordiska länderna, men det gäller att vara på sin vakt, säger Jonas Malmsten.

- Visst finns en risk för att sjukdomen sprider sig till Finland, eftersom den redan förekommer i grannländerna. Vi följer noga med läget, säger viltplaneraren **Ohto Salo** vid Finlands viltcentral. •

TEXT: HELENA FORSGÅRD

första hand som en resurs och inte ett problem, säger han.

Nu handlar det kort sagt om att lära sig mer om hur dessa intelligenta och lärtunga djur fungerar, för att uppnå en samexistens, som olika intressenter kan leva med.

- De kan vara väldigt störningskänsliga. Om man inte vill ha dem kring sina odlingar gäller det att skrämja dem. Det

FOTO: JESPER EINARSSON

Flygekorren debatterades i Ekenäs

Databaser med föråldrade observationer av flygekorre väckte diskussion under Skogscentralens utbildningsdag i Ekenäs, Raseborg.

Utbildningsdagen om flygekorren lockade till stor uppslutning. Att det fanns en beställning på just detta tema beror på den lagändring som ledde till att NTM-centralen upphörde med avgränsningsförfarandet den 15 april 2016. Ansvar för avgränsningarna faller nu i stället på skogsägaren eller den som har avverkningsrätten.

– Jag tycker inte att reformen medfört några större problem. Vi har ju kvar en rådgivande och övervakande roll, säger **Juha Lumme** på NTM-centralen. Han var en av föreläsarna på utbildningsdagen.

Flygekorrens nationella status har ändrats från utrotningshotad till nära hotad. Men arten tillhör fortsättningsvis naturdirektivets bilaga IV (a), vilket innebär att föröknings- och rastplatser varken får försämrats eller förstöras. Nedgraderingen i

FOTO: MIA BERG-LUNDQVIST

Kursdeltagarna fick också göra fältbesök och ge sina synpunkter på hur de skulle lösa vissa avgränsningsdilemmen.

FOTO: JUHA LUMME

Träd med bohål kan ha mossor som blivit sliten, och också ofta gulnad av urin, nära vid stammen.

den nationella klassificeringen beror på att flygekorrstammen inte längre minskar lika drastiskt som under tidigare år. Trenden går ännu nedåt, men i en långsammare takt. Under de senaste tio åren har stammen minskat med tjugotre procent, men det finns stora lokala skillnader.

– I huvudstadsregionen har stammen ökat, men på ställen med intensivt skogsbruk minskar populationen, informerar Lumme.

TROVÄRDIGHETSPROBLEM

Föröknings- och rastplatserna finns utmärkt i två olika databaser; dels har Nylands NTM-central en egen databas, dels finns det en nationell artdatabas, Herta, som upprätthålls av Finlands miljöcentral. Något som väckte mycket diskussion under utbildningsdagen var observationernas trovärdighet samt problemet med föråldrade data.

Lumme medgav att det finns brister i databasen och att dessa borde rättas till innan man skapat ett trovärdighetsproblem.

– Om vi efter ett fältbesök konstaterat att en plats inte längre är lämplig som föröknings- och rastplats, är det inget problem att stryka ett sådant ställe från vår databas på NTM-centralen, berättar Lumme.

I Herta vill man av forskningsskäl inte stryka gamla observationer, eftersom man vill göra tidsserier över hur flygekorrstammen förflyttat sig över tid. Däremot kan inaktuella föröknings- och rastplatser få en tilläggstext som informerar om platsens status.

Flera ur publiken ville också veta hur observationer kommer till och hur pass pålitliga dessa källor är. Lumme svarade att man givetvis inte har möjlighet att åka ut i fält och granska alla anmälningar, men att man nog i viss mån beaktar källan.

– I praktiken har det visat sig att rapporterade observationer är pålitliga. Det är sällsynt med missbruk, försäkras han.

HELHETEN AVGÖR

Databaserna omfattar observationer som i vissa fall är närmare trettio år gamla. Hur länge kan det anses rimligt att en obser-

vation hänger med i systemet? Lumme konstaterar att det inte finns en klar övre gräns, att man måste se till helheten. Om det är en plats med goda förutsättningar för flygekorren kan man tänka sig ett längre tidsspann.

– Då kan till och med en observation från 1980-talet vara relevant. Det finns dessutom få rättsbeslut att rätta sig efter på den här punkten, berättar Lumme.

Arttypiska miljöer för föröknings- och rastplatserna är äldre grandominerade blandskogar. Bohålen, som är cirka tre centimeter i diameter, finns nästan alltid i aspar. Granarna ger viktigt skydd mot rovfåglar, som flygekorren lätt blir byte för.

Vid skogsåtgärder är det viktigt att man avgränsar så, att man inte bara sparar bohålen, utan också tillräckligt med födoträd och korridorer där flygekorren kan förflyta sig på ett tryggt sätt.

Hanen har ett rätt stort revir på cirka femtio hektar. Inom det rymmer flera honor. Honorna håller sig till sitt revir under hela sin livstid. Då en hona dör, står reviret ofta tomt en tid. Därför hör det till sakens natur att observationer inte görs på ett område under vissa perioder.

ERSÄTTNING MÖJLIG

Ett annat tema, som väckte diskussion,

FOTO: MIA BERG-LUNDQVIST

Spillning av flygekorre kan vara ett tecken på att man är nära en föröknings- och rastplats. Spillningen är ganska mörk den här årstiden och mjölig till konsistensen.

var de ekonomiska aspekterna av skyddet. Markägare har möjlighet att få ekonomisk ersättning i de fall skadan blir betydande. Vad ordet betydande innebär varierar från fall till fall, beroende på skogsägarens totala markareal.

– Om det är en skogsägare med betydande arealer, öppnar vi inte plånboken lika lätt som för en ägare med mindre marker, säger Lumme.

De största enhetliga områdena, som fredats för flygekorren i Nyland, är på drygt fem hektar. Men i de flesta fall handlar det

om betydligt mindre arealer i storleksklassen 0,1 hektar. Föröknings- och rastplatserna uppfyller ofta kraven för Metso-objekt, vilket kan vara ett bra alternativ om skogsägaren så vill.

– Man kan göra ett tidsbundet kontrakt på tio år, varefter vi granskar läget. Om det då fortfarande är en föröknings- och rastplats kan man överväga ett permanent skydd. I de flesta fall handlar det ju inte om permanenta skador, säger Lumme. •

TEXT: MIA BERG-LUNDQVIST

Kom ihåg avverkningsanmälan

– Gör alltid en avverkningsanmälan, också då ni opererar på områden som inte kräver det, råder **Stefan Borgman**, ordförande för Södra områdets certifieringskommitté.

Om man utför skogsbruksåtgärder på ett område, som inte kräver avverkningsanmälan, ska man, enligt PEFC-kriterierna, i stället utföra en miljöutredning. Borgman tror att detta kommer som en överraskning för många skogsägare.

Områden som har en general-, detalj- eller strandplan har redan i planläggningskedet genomgått en miljöutredning, så dem behöver man inte oroa sig för.

– I övriga fall ska en miljöutredning,

över bland annat livsmiljöer för utrotade arter, utföras. Ett sätt att förverkliga detta är att alltid sända in en avverkningsanmälan till Skogscentralen, säger Borgman.

Han upplever att samarbetet med Nylands NTM-central löpt väl i ärenden som berör flygekorren. Han vill också uppmana skogsägarna till större noggrannhet då de fyller i avverkningsanmälningar.

– Behandlingsförfarandet kan för snabbas om beskrivningen av planerna för hur föröknings- och rastplatserna ska skyddas är utförliga. •

MBL

SNABBAKTA OM FLYGEKORREN

- Flygekorren (*Pteromys volans*) är mindre än den vanliga bruna ekorren och väger ca 130–160 gram.
- Tack vare en hudflik i brosket, mellan fram- och bakbenen, kan den glidflyga upp till 75 meter.
- Bosätter sig i aspar och risbon. Urbana ekorrar kan bosätta sig på vindsutrymmen.
- Den livnär sig på blad från lövträd (asp, al, björk), hängen, tallens års-skott och rönnbär.
- Genomsnittlig livslängd är två år.
- Den rör sig främst efter skymningen och sover mycket vintertid.
- Naturliga fiender är ugglor, hök och mård.

Innan kursdeltagarna sätter igång och praktiserar i skogen vad de lärt sig i teorin kör Peter Österåker en genomgång av vad de bör tänka på.

Röjning är lättare med

Det är fredag morgon tidigt i september. Ett gäng herrar har samlats i en verkstad i Tjock utanför Kristinestad för att få teoretisk undervisning i hur man använder sin röjsåg. Undervisningen ingår i en tvådagarskurs i skogs-röjning som ordnats i samarbete mellan Yrkesakademin, Skogscentralen och Skogsägarna i Österbotten, med stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Verkstaden är inrymd i en stor hall och kursdeltagarna har samlats i den bakre delen. Röjsågarna står lutade mot en kärna som deltagarna samlats kring medan de lyssnar på instruktionerna. I den främre delen av verkstaden hörs slamret från verkstadsarbetarnas maskiner. Ingen av deltagarna är nybörjare. De har egen skog som de röjer i, men den här kursen tar upp praktiska tips som underlättar arbetet i skogen.

De som leder kursen är skogsmaskinsföretagare **Peter Österåker** och **Anders Wikberg**, projektrådgivare på Finlands skogscentral.

För att arbetet ska gå smidigt och kroppen inte ska belastas i onödan är det viktigt att selen, som röjsågen är fäst i, sitter rätt. Var och en får själv prova ut den rätta höjden för att vinkeln på röjsågen ska

bli den bästa. **Tomas Hammar** från Närpes är pensionerad lärare och håller gärna till i skogen.

– Jag tycker om att röja. Det är bra att få lära sig hur man ställer in selen så att det går lättare, säger han.

Deltagarna får också en förevisning i hur man vässar sågklingans brett. Österåker visar hur man håller filen i rätt vinkel för bästa resultat och sedan får deltagarna själva prova. Instruktorerna hjälper till med goda råd och justerar vinkeln på filningen vid behov.

– Att lära sig rätt arbetsteknik handlar inte bara om att underlätta jobbet, utan också om arbetssäkerhet, säger Peter Österåker.

KURSER ORDNAS ÅRLIGEN

Den här kursen har åtta deltagare.

– Det kan inverka på deltagarantalet att kursen ordnas på vardagar när folk är på jobb. Och eftersom vi har kurser i skogs-röjning varje år har en del skogsägare redan gått den, säger Wikberg.

Förutom i Kristinestad, har samma arrangörer ordnat röjningskurser i Vasa, Nykarleby och Kronoby i höst.

Pernilla Kvist, utbildningsplanerare vid Yrkesakademin i Österbotten i Vasa, berättar att kurser i skogsröjning har ordnats flera gånger per år de senaste åren, för det mesta både höst och vår. De hålls på olika orter i Österbotten.

– Så länge det finns efterfrågan kommer vi att ordna dem, säger hon.

Det maximala antalet deltagare per kurs är 12.

– Jag får påringningar från skogsägare som vet att vi ordnar de här kurserna. De hör sig också för via skogsvårdsföreningarna och Skogscentralen om när kurserna ordnas.

En anledning till att kurserna ordnas är att skogsvården i Finland är något eftersatt. Det har framkommit vid certifieringarna. Ett par anledningar, tror Kvist, är att medelåldern på skogsägarna är re-

Mikael Vesterlund och Anders Åström från Närpes går igenom röjsågen och vässar klingan i verkstaden innan det bär av ut i skogen.

Innan röjningen startar väljer Anders Åström och Kent Holm ut de träd som ska stå kvar och märker dem med blå fiberband.

rätt teknik

lativt hög och att antalet distansskogsägare ökar.

– Att röja och plantera skog är något de flesta klarar av själva och därför vill vi lära ut tekniken, säger hon.

RÖJNING ÄR EN GOD INVESTERING

Röjning innebär att man går in och tar bort klenare träd av sämre kvalitet så att de inte tar näring från de bättre träden som man vill att ska växa sig stora. Den bör göras när träden ännu är unga.

– Om man röjer i tid får man en god avkastning på sin skog. Det handlar om en långsiktig ekonomisk planering och det är avgörande för lönsamheten, säger Peter Österåker.

Anders Wikberg påminner om Kemera-stödet som kan sökas via Skogscentralen. Stödbeloppet är 160 euro per hektar för tidig vård av plantbestånd och 230 euro per hektar för vård av ungskog.

– Det här stödet är unikt för Finland, men tyvärr utnyttjas stödet inte till fullo. Ännu finns det gott om medel reserverade för ungskogsvård, säger han.

Nils-Erik Andtfolk från Kristinestad har röjt i sin skog i ett tiotal år, men han

går på kursen för att uppdatera sin kunskap och lära sig en bättre teknik. Han är mån om att hålla sin skog i gott skick.

– Jag liknar skogen vid små barn. Man sköter om den och ser sedan hur den växer, säger han och rekommenderar att nybörjare i skogen går en kurs i skogsrojning. – De får en bättre start då.

Mikael Vesterlund från Närpes är också redan bekant med röjsågen, men han vill gärna lära sig att välja ut vilka träd som ska tas bort. Han tycker att det gott kunde ha varit fler deltagare i kursen, eftersom det finns ganska gott om skogsägare i trakten.

Anders Åström, också från Närpes, tror att intresset växer med kunskapen. Själv tippar han att han tillbringar 1,5 månader per år i skogen.

PRAKTIK I SKOGEN

När genomgången av utrustningen är avklarad är det dags för deltagarna att bege sig ut i skogen för att omsätta teori i praktik. Vi stannar vid ett skogsskifte där deltagarna ska öva sig. Peter Österåker frågar om någon minns från teorilektionen vilka träd som ska tas bort ur beståndet. Ef-

ter en kort repetition får deltagarna själva märka ut de träd som ska sparas med fiberband.

När det är klart drar han igång röjsågen och visar hur man smidigast sågar ner träden som ska röjas bort, hur långt från marken träden ska kapas, att det ska vara en sned snittyta så att de faller åt rätt håll och hur man går systematiskt till väga. Efter demonstrationen är det dags för deltagarna att själva röja enligt de instruktioner de fått.

Eftermiddagen i Kristinestadsskogen fylls med surret från röjsågarna. Under tiden tas grillen fram och efter avslutat övningspass blir det korvgrilling och kaffe ur medhavda termosar. Regnet öser ner, men ingen verkar bry sig. Kaffet och maten värmer gott och ett gäng belåtna skogsägare kan nu ta sig an sin egen skog med nya grepp. •

TEXT OCH FOTO: KARIN DAHLSTRÖM

Röjningskurser ordnas av olika aktörer runt om i landet. Kontakta lokala skogsaktörer för mer information.

Har fullt upp som pensionär –

När Karl-Henrik Langels inledde sin karriär som skogsfackman 1981 märktes träden som skulle avverkas med yxa. Efter det har mycket hänt. Skogsbruket har digitaliserats och organisationerna förändrats. Nu fortsätter han arbetet i skogen som pensionär.

– Jag har lärt känna många människor i mitt arbete som skogsfackman. Det är nog just människorna som jag kommer att sakna mest. Men jag har fullt upp – jag bygger ett hus, arbetar i skogen och fiskar, säger **Karl-Henrik Langels**.

Han sitter i sommarstugan ute i Närpes skärgård och tar en paus från husbygget. För några veckor sedan gick han i pension från jobbet som skogsvårdsinstruktör vid Skogsvårdsföreningen Österbotten. En karriär som började 1981 och som inleddes på dåvarande Närpes skogsvårdsförening.

– Jag började som områdesansvarig och hade hand om skogsvården och arbetade med det i nio år. Men 1990 bytte jag arbetsplats till Kustens skogscentral, där jag ansvarade för vägar och diken efter att **Lars Backman** gick i pension, berättar Langels.

Det blev hela 24 år på Skogscentralen, där det dock skulle ske stora strukturella förändringar senare. År 2012 organiserades affärsverksamheten som en skild enhet från Skogscentralens myndighetsuppgifter. Bolaget Otso bildades, men tiden där blev kort för Karl-Henrik Langels.

VALDE ATT FLYTTA TILL FÖRENINGEN

För två och ett halvt år sedan beslöt sig nämligen Langels och tre andra skogsfackmän, som arbetade med vägar och diken, att byta arbetsplats till Skogsvårdsföreningen Österbotten.

– Vi som arbetade på Skogscentralen hade gjort det i helsvensk miljö. Men när Otso bildades blev arbetsspråket finska över en natt. Det klarade vi av, men byråkratin ökade och dagarna gick åt att svara på e-post och våra egna system och metoder byttes ut mot nya. Vi tappade liksom arbetsglädjen, konstaterar han.

Otso skogstjänster hade också finan-

siella problem och på grund av dem och av flera andra orsaker var flytten till skogsvårdsföreningen välkommen.

– Det kändes ekonomiskt tryggare att gå över till en arbetsgivare som har stabil ekonomi. Dessutom fick vi igen börja arbeta enligt våra egna metoder. Jag är glad att jag fick avsluta min karriär på Skogsvårdsföreningen Österbotten.

Arbetsmetoderna har utvecklats inom skogsbruket. I dag används GPS, digitala kartor och skogsbruksplaner. Annat var det när Langels började arbeta.

– Jag minns att vi var ute och märkte de träd som skulle avverkas med yxa och gick skifte upp och skifte ner. I dag har arbetet underlättats av ny teknik, men det har onekligen varit mycket att lära sig.

STÖD SPORRAR MARKÄGARNA

Det är inte bara på organisationsnivå det har skett förändringar under Langels tid. Kemera-stödet, som har sporrat markägare till att iståndsätta diken och förbättra vägar, har minskat gradvis. Det är bekymmersamt, anser han.

– Det statliga stödet för att bygga nya vägar var tidigare 50 procent. Nu är det 20 procent, vilket är katastrofalt. Det har lett till att en del markägare gör vägar på egen hand och det är inte bra. I stället för att bygga vägar tvärs över skiften bygger de nu åt sig själva och planerar vägarna längs med skiftena, vilket inte är bra för naturen.

Kemera-stödet för att grundförbättra befintliga vägar är i dag 35 procent.

– Där finns fortfarande en morot, eftersom mervärdesskatten är avdragbar om projektet går via skogsvårdsföreningen. Fördelen med att låta föreningens experter genomföra projekten är dessutom flera. Bland annat uppdateras enhetsfördelningarna så att kostnaden per markägare blir rättvis, förklarar Langels.

Dikningsprojekten inleddes på 1960-70-talen för att få torvmarker att börja producera virke. I dag dikas de markerna inte längre, däremot måste de iståndsättas för att dräneringen ska fungera.

– Det gjordes många misstag när allt dikades förr och marker dikades, som inte borde ha åtgärdats, det vill säga mar-

ker som inte har varit produktiva. Dessutom ökade avrinningen från skogen och efter skyfall är dimensioneringarna inte tillräckliga. Men i dag har vi ett helt annat synsätt.

Det han menar är att kraven gällande iståndsättningarna är hårdare. Till exempel måste tillväxten i skogen vara en kubikmeter per hektar per år för att man ska få statligt stöd. Vattenvården och miljön beaktas också mycket bättre i dag.

– Men det går ändå inte bara att lämna myrar, som inte producerat träd, åt sitt öde. Det borde finnas ett statligt stöd för att återställa de miljöerna, för det är inte lyckat att låta dem växa igen. Den största delen av dikningsprojekten har ändå varit lyckade. Det växer bra på marker tack vare dikningarna.

AKTIV SKOGSÄGARE

Langels är själv en aktiv skogsägare. Nu äger hans barn skogen, men han har fortfarande skötselrätt och tillbringar en stor del av sin tid i skogen.

– Jag röjer och planterar själv. Förr gallrade jag också tillsammans med min son, men det finns ingen lönsamhet i det längre. Men skogen betyder mycket för mig. Jag jagar också, därför att det är viktigt att hålla viltstammen på en acceptabel nivå. Jag hör till dem som anser att vi har för mycket älg områdesvis. Nu har licenstilldelningen ökat, och det är bra.

Som pensionerad skogsfackman och aktiv skogsägare har Langels inte mycket förståelse för miljöorganisationer som kritiserar dagens skogsbruk. Enligt honom utgår markägarna alltid från skogens bästa när åtgärder vidtas.

– När vi röjer lämnas viltbuskage, som exempelvis rönnar, för att berika naturen, vi har flödesreglerande trummor vid dikade områden, och vi vill att viltet ska må bra och finnas. Jag tycker vi gör allt vi kan för att bevara skogarna samtidigt som vi idkar aktivt skogsbruk. Pratet om virkesåkrar kommer från personer som har kommit för långt från verkligheten.

– Vi markägare lever i naturen, av den och sköter den bra, säger han. •

TEXT OCH FOTO:
CHRISTOFFER THOMASFOLK

kommer att sakna markägarna

A man with glasses and a red and black plaid shirt is standing by a body of water, filleting a fish on a wooden boardwalk. The background shows a calm lake, a small dock, and a forested shoreline under a cloudy sky.

Som pensionär har Karl-Henrik Langels fullt upp. Han fiskar, arbetar i skogen och bygger hus. Sik äter han flera gånger i veckan. Langels gick nyligen i pension efter en lång karriär på Skogscentralen och skogsvårdsföreningen i Österbotten.

Landsbygdens Folk

Vi greppar landet

Vad vill du veta om landsbygden?

Vi berättar om aktuellt på landet och i skären som du med anknytning till landsbygden har nytta av

Prenumerera på LF!

Ring (09) 586 0460
(myös suomeksi) eller skicka
in vidstående kupong så fort
som möjligt så börjar
tidningen komma.

Du kan även göra din
prenumeration via nätet,
[www.landsbygdensfolk.fi/
prenumerera](http://www.landsbygdensfolk.fi/prenumerera)

Du får LF varje vecka .
LF är även ypperlig som gåva.
www.landsbygdensfolk.fi

Ja, jag vill prenumerera på Landsbygdens Folk

helårsprenum. ☐ 109 € (inkl. moms)

halvår ☐ 65 € (inkl. moms)

Mottagare
Mottagare
Näradress.....
Postnummer..... Ort

Betalare (gåva)
Namn
Näradress.....
Postnummer Ort

UNDERSKRIFT

Mottagaren
betalar
portot

Landsbygdens Folk

Fredriksgatan 61 A 34
00101 Helsingfors

SVARFÖRSÄNDELSE

Avtal 5007619

Info/LF

00003 HELSINGFORS

EKONOMIERÅDET MIKAEL ANTELL
ÄR ORDFÖRANDE FÖR NYLANDS
REGIONALA VILTRÅD OCH
MEDLEM AV DET NATIONELLA
VILTRÅDET.

Viltråden följer med älgstammens tillstånd

JAKTFÖRVALTNINGEN leds av jord- och skogsbruksministeriet, som övervakar och handleder Finlands Viltcentral. Viltcentralen har 15 regionkontor och inom dessa finns 295 jaktvårdsföreningar, vilka utgör den offentliga viltförvaltningen på lokal nivå. Hela denna lagstadgade organisation arbetar för att uppnå de mål samhället uppställer. Det är viktigt att förstå att organisationen inte är jägarnas intresseorganisation, utan en del av samhällsförvaltningen.

Lagstiftaren har även inrättat ett nationellt viltråd och 15 regionala viltråd, med en bred samhällelig representation, för att stöda Viltcentralens och regionernas beslutsfattande.

De övergripande målen i Viltcentralens strategi är livskraftiga viltstammar, att viltushållningen skapar välbefinnande, en etisk och ansvarsfull jakt, samt att viltskador och konflikter är under kontroll. Den nyaste förvaltningsplanen för älg trädde i kraft 2014.

Viltcentralens strategiska målsättningar utgör stommen för all jakt, även älgjakt. Den nya älgförvaltningsplanen utgår från en indelning av landet i områden, vilka till sin storlek ska vara sådana att minst 70 procent av älgarna stannar inom områdets gränser under hela året. Flyttningsrörelsen mellan sommar- och vinterbetesområden har beaktats, något som är speciellt viktigt vid våra kuster, där flyttningen ofta är mycket markant. Naturliga gränser, så som stora vattendrag, har naturligtvis beaktats men även till exempel älgstängsel vid motorvägar, vilka utgör effektiva spärrar för älgarnas naturliga vandringar.

Det regionala viltrådet anordnar varje vår ett möte för alla intressegrupper, där älgstammens dagsläge presenteras, utgående från de beräkningar Naturresursinstitutet har gjort på basen av statistikmaterial från tidigare jaktår. I Nyland har vi därtill en tradition att jägarna gör en

terränginventering av älgstammen under första veckoslutet i mars. Efter mötet, utgående från den diskussion som förts, fattar det regionala viltrådet beslut om målsättningar för älgstammen. Storleksmålsättningen anges som ett riktvärde för vinterstammen. Dessutom uppställs kvalitetsmålsättningar, såsom förhållandet mellan tjurar och kor och det procentuella antalet kalvar i vinterstam.

I god tid före ansökningarna om jaktlicenser skall lämnas in, vilket är i slutet av april, samlas representanter för de jaktvårdsföreningar som gemensamt bildar ett älgförvaltningsområde, till ett möte för att komma överens om hur jakten skall bedrivas den kommande säsongen.

Efter att jaktlagen har sänt in sina licensansökningar till regionkontoret, vilket numera görs elektroniskt via Oma Riista-tjänsten, sammanställer tjänstemännen en avskjutningsplan för varje jaktvårdsförening.

I dag är det rätt vanligt att bilda större enhetliga jaktområden genom ett samlicensförfarande, där flera jaktlag gör en gemensam licensansökan. Samlicensdelägarna avtalar om hur jakten skall bedrivas, och licenserna fördelas inom samlicensområdet. En stor fördel är att man inom en samlicens kan enas om att inte dela ut alla tillgängliga licenser genast i början av jakttiden, utan behålla en del i en "licensbank". Ur denna licensbank kan tilläggslicenser ges ut om man under jakttidens gång märker en koncentration av älgar i någon skadebenägen del av samlicensområdet.

I det nationella viltrådet, i de regionala viltråden och i jaktvårdsföreningarna har markägarna en lagstadgad representation, i praktiken oftast en representant för MTK eller SLC. Skogsägare kan påverka processen genom att kontakta sin representant och delge honom eller henne sina tankar. Namn och kontaktuppgifter hittar man på riista.fi •

Jobbar inte enligt klockan

I de östligaste delarna av Svenskfinland, längs riksväg 6 mot Kouvola, ligger den lilla byn Lindkoski i Lappträsk. Där finns stora slätter, där gässen pausar, och vidsträckta skogar, där viltet trivs. Skogsägare Jörgen Lill-Smeds matar älg, hjort och vildsvin och ser regelbundet spår efter både varg och björn på sina marker.

En välskött skogsbilväg leder rakt in i skogen och korsar en stillsamt rinnande Tesjö å. Vi kör förbi mängder av rakvuxna, avverkningsmogna granar och en tallskog som behöver växa till sig några år ännu.

– Här finns också lite blandskog, som revirinstruktören tyckte att jag borde ta bort, men jag vet inte, jag har tänkt spara den åt barnen, säger **Jörgen Lill-Smeds**, skogsägare, jägare och bonde på Mickos gård i Lindkoski, och stannar sin arbetsbil invid en viltåker.

– Här har jag sått ettåriga växter, som foderraps, viltåkerfrö Hirvi-Diana, havre, ärter och bönor. Jag flyttar viltåkern till olika skiften varje år.

Vi ser hjortspår i det nertrampade gräset. Intill viltåkern finns stora hallonsnår, men Jörgen Lill-Smeds plockar själv bara blåbär och svamp.

Bäcken är skyddad och Jörgen Lill-Smeds har beviljats stöd för vattenskydd.

JAGAR HELST ÄLG

Viltåkrar har Lill-Smeds haft i ungefär 10 år. För honom är det en del av jakthobbyn, han är ivrig jägare, och var med i skogen redan som liten. På hans viltåker trivs älg och hjort.

– Helst jagar jag älg och annat större vilt. Här finns mycket älg, kanske lite för mycket, så vi använder alla jaktlicenser vi får. Viltåkern gör egentligen ingen skillnad, älgen äter ju upp tallplantorna på vintern då åkern är snötäckt.

Lindkoski jaktförening har licens för 4 + 6 älgar på 3 000 hektar, vuxna och kalvar. Avsikten är att skjuta hälften tjurar, hälften kor. Alla skogsägare i Lindkoski utom en har gett lov till jakt på sina marker.

– De flesta jagar ju själva. Hjortar får vi skjuta 2 + 2. Också rådjuren har ökat här under de senaste 10 åren. De första rådjuren såg vi här på 1990-talet, de är licensfria, men bara ett par stycken har skjutits hittills.

Vildsvinen har också ökat i antal under de senaste 10 åren, men dem brukar Lill-Smeds inte jaga.

– Jag har sett dem men inte skjutit, eftersom köttet ska trikingranskas och så har jag sett vad de äter, det är genomrutten föda, säger han med en grimas.

Om höstarna går alla veckoslut åt till älgjakt under säsongen.

– Och kanske lite jakt på vitsvanshjort om kvällarna.

VINTERSYSSLA

Gården Mickos har funnits i släkten Lill-Smeds sedan 1930-talet. År 1999 köpte Jörgen Lill-Smeds stället, med huvudbyggnaden från 1914, av sin farbror. Numera är de två barnen utflugna, men ett litet barnbarn hälsar ofta på hos morfar och mormor.

Gårdens ägor omfattar omkring 75 hektar skog som ger sysselsättning hela vint-

rarna. Mest är det granskog, men också lite tall.

– Jag är självverksam och planterar och röjer själv, jag köpte en ny röjsåg som jag är nöjd med. Slutavverkningar och gallringar låter jag Södra skogsreviret sköta. Roligast är det att röja.

Virkestransporterna sköter han själv, med traktor och lastare, till virkesbilens upphämningsplats.

– Ibland jobbar jag också på entreprenad för reviret, kör traktor och lastar virke och jobbar med motorsåg.

Markerna i Lindkoski är ganska fuktiga, och så låglänta att det är svårt att avverka på sommaren, vilket betyder att det mesta måste göras på vintern. Trots att det är mest gran i hans skogar har Jörgen Lill-Smeds inte sett så mycket av granbarkborren.

– Visst har barkborrarna gjort att jag varit tvungen att avverka lite extra, men inga större mängder.

Skogen är både ärvd och förvärvat. Under förra hösten och i våras röjde Lill-Smeds cirka 9 hektar första röjningar.

– Ibland tänker jag att jag gärna skulle köpa mer skog, men sen på vintrarna inser jag att jag har mer än tillräckligt att sköta som det är. Dessutom finns det dåligt med skog att köpa i regionen, senast köpte jag 19 hektar av staten, och det är redan 10 år sedan.

Nu när tröskningen är avklarad är det småningom dags att planera de kommande röjningsarbetena i skogen.

Ägorna ligger i närheten, så han behöver inte åka så långt för att komma till skiftena.

– Det finns mycket att ta itu med, men jag har inte ännu bestämt var jag ska börja. Förra vintern var idealisk, lite snö, perfekt för röjning. Det kunde till och med ha varit lite mer snö, för traktorns skull, det skulle ha gett bättre och jämnare körspår.

Lindkoski ligger 25 kilometer från kusten och har mer inlands- än kustklimat, vilket ofta ger kalla vintrar och mycket snö.

TRIVS MED FRIA ARBETSTIDER

Innan han köpte gården jobbade Jörgen

Jörgen Lill-Smeds är självverksam skogsägare, bonde och aktiv jägare i byn Lindkoski i Lappträsk. Där finns några björnar och de känner att gräset luktar sött och undersöker plastrullarna så att de blir obrukbara.

Lill-Smeds bland annat som taxichaufför, men den tiden saknar han inte.

– Jag hoppar in ibland när någon av taxiägarna behöver hjälp, men jag trivs med jobbet på gården. Det bästa med lant- och skogsbruksjobbet är friheten, att man slipper jaga minuter och själv får bestämma över sin arbetstid.

Vi kör vidare längs skogsbilvägen, som är i gott skick och ägs av ett väglag.

– Jag har nyligen sett till att den fått 10 lass krossgrus.

På en åker ligger de kännpaka runda gräsbalar inslagna i vit plast med jämna mellanrum. Tvärs över åkern löper en bäck.

– Bäckan är skyddad, och jag lyfter stöd

för vattenskydd därför att näromgivning- en hålls fredad. En släkting slår gräset och packar in det i plasten.

Den nya kraftlinjen från kärnkraftverket i Lovisa korsar ett hörn av den stora åkern lite längre fram, men bara i luften. Elledningarna har just grävts ner på hans marker.

– Jag blev av med elva luftledningsstolar på åkrarna. Också i skogen tas luftledningarna ner, så jag är mycket nöjd.

ROVDJUREN TRIVS

Markerna är viltrika, och också de stora rovdjuren trivs i området.

– För ett par år sedan tog vargen min brors hund här i närheten. Själv har jag bara sett spåren efter björnarna, men en nalle fastnade på grannens viltkamera i augusti.

Björnarna gör sig påmindas bland annat genom att riva sönder plasten kring rullarna med gräs.

– Gräset doftar lite sött när det är nysla-

get och björnarna gillar det, men de äter det inte. Ibland har de klättrat upp på trarna av plastrullar och gått på varenda en och förstås har deras klor söndrat plasten på alla rullar. Då är gräset obrukbart.

Intill den lilla bäcken står en konstruktion på tre ben. Det är en foderautomat för vildsvinen, vilken togs i bruk i somras.

– Spridaren snurrar med jämna mellanrum som bestäms av en timer. Jag vet inte om svinen hittat den ännu, men någon har i alla fall varit här och trampat. Jag matar gärna vilt, och sätter också ut mat åt hjortarna, utöver viltåkern.

Jörgen Lill-Smeds är inte rädd när han rör sig i skogen.

– Inte alls. Fast jag måste erkänna att i höstas, vid älgarnas brunsttid, var det lite spännande. Jag skulle gå längs den här vägen i mörkret och det var ett himla liv här i skogsdungen där de frustade och höll på. •

TEXT OCH FOTO: ÅSA NYMAN

Många unga jägare på Vessö

Många jaktföreningar har problem med återväxten och svårt att få nya, unga jägare med. På Vessölandet i södra Borgå har man inte det problemet. På ön finns två jaktlag som har delat upp jaktmarkerna mellan sig. Vi har träffat en av de unga jägarna.

Hon följde med pappa till slakteriet redan som fyraåring, gick med i drevet vid 8 och tog jaktkort vid 12. Nu är hon en 20-årig byggmästarstuderande och jaktintresset är lika starkt som förr.

Amelie Gustafsson har rötterna djupt i jorden på Vessölandet i Borgå. Hon och hennes familj har varit aktiva i den ena av öns två jaktföreningar i flera generationer. För henne är naturupplevelsen det viktigaste med jakten.

– Det bästa är att stiga upp på morgonen, när det ännu är kallt och solen håller på att gå upp. Visst är det roligt också då det kommer ett djur och man får skjuta, men det är inte det viktigaste. Jag jagar med hund, det är spännande att få se vartåt den springer.

DELAT INTRESSE

Amelie Gustafsson jagar det som det är

säsong för. Sin första älg sköt hon som 15-åring.

– Mest tycker jag om att jaga älg. Hjort går också bra, men hjortarna är så snabba. I somras fick jag ett nytt vapen i födelsedagspresent av mina föräldrar, så jag har varit ganska mycket på skjutbanan för att lära mig hur det fungerar.

Hennes sambo **Max Ekman**, skogsbruksingenjörsstuderande på Yrkeshögskolan Novia, är också en ivrig jägare och tog jaktkort i samma ålder som sin sambo, men i Pargas.

– Jag tycker bäst om harjakt med stöva-re, men är nog med i älgjakten där hemma varje höst, säger han.

Till vardags studerar Amelie Gustafsson till byggmästare på YH Novia, hon har också gått en kurs i viltbruk och i somras var det viltvård som gällde.

– Jag var viltbrukselev på Paddais herrgård i Sagu och utfodrade änder för höstens jakt, och hjälpte till med annan allmän viltvård, höll koll på utfodringsstäl-len och saltstenar till exempel.

MÅNGA UNGA JÄGARE

Hemma på Vessölandet finns familjen Gustafssons egen skog.

– Vi är aktiva skogsägare. Det blir mycket vedarbete, vi eldar med egen ved istäl-

let för att ha elvärmen på. Vår skog har väl alltid stått till jaktlagets förfogande.

Vessölandet är fullt av aktiva jägare och ön har två jaktlag, Vessö södra och Vessö norra.

Amelie Gustafsson jagar i Vessö södra, som har 15–20 aktiva medlemmar och jagar på 2 500 hektar mark.

– Folk börjar jaga tidigt här, och vi har bra återväxt.

Före älgjakten ordnar jaktlaget alltid upprövning av pass, med markägarens lov.

– Vi har utfodringsautomater och saltstenar i skogen. Vi kollar hur mycket skador det kommit och så gör vi röjningsarbeten på ställen där det är väldigt tätt.

Jaktlaget Vessö södra använder traktor bara på skogsvägar, för att hämta jaktbytet.

– Vi drar ut bytet för hand till vägen med hjälp av rep, sedan tar traktorn över. Numera har vi en pulka som vi drar med handkraft, för att orsaka så lite skador som möjligt på skogen.

På Vessö finns bara ett fåtal kalhyggen.

– Djuren går över kalhyggerna, men stannar inte där. Älgen trivs i täta bestånd, vilket är svårt för jägarna, det är svårt att ta sig igenom bracklet, men hundarna gillar det.

GOTT OM VILT

I Borgåtrakten beviljas cirka 12–15 jaktlicenser för älg per jaktlag. Vessö södra har 11 licenser i år.

– För 20 år sedan sköt vår förening 26 älgar, och vid den tiden minskade älgstammen överlag i Borgåtrakten radikalt. En del jaktlov förblir ändå oanvända numera. Det finns klara direktiv för vilka älgar som ska skjutas, enligt Klöv 2020-programmet, och det tycker jag är bra.

Vildsvinen har också hittat till Borgå och Vessölandet.

– De är goda simmare, men dem har jag sett bara på viltkamera. Mycket hjort finns här också.

Amelie Gustafsson och Max Ekman kommer att jaga så mycket de hinner i höst.

– Vi åker hem från Ekenäs under några veckoslut för att vara med. •

TEXT OCH FOTO: ÅSA NYMAN

Amelie Gustafsson och Max Ekman deltar i älgjakten i sina respektive jaktföreningar så ofta de hinner.

Tallvedsnematoden och långhorningarna

Ett av de allvarligaste hoten mot våra tallskogar är den knappt 1 mm långa tallvedsnematoden *Bursaphelenchus xylophilus*, som under gynnsamma förhållanden kan döda tallar inom ett par månader.

Ursprungligen kommer tallvedsnematoden från Nordamerika, där tallarterna är mer eller mindre resistenta. Därifrån spreds den i början av 1900-talet till Japan, Kina och många andra länder i Asien, där de flesta tallarterna saknat resistens. Till Portugal kom den år 1999 där de lokala tallarterna *Pinus pinea* och *P. pinaster* saknade resistens. Med intensiv bekämpning hölls den på ett mindre område 30 km söder om Lissabon, men 2008 kom den till centrala Portugal. Några år senare hittades den på två platser i Spanien, men där har man kunnat förhindra vidare spridning.

Till Finland kommer den några gånger om året i träemballage eller obarkat rundvirke, men tullen och EVIRA är mycket noga med övervakningen. Den som misstänker förekomst av nematoden är skyldig att meddela myndigheterna, som sedan

vidtar av EU föreskrivna bekämpningsåtgärder. Vår skogstall är relativt mottaglig, så en import av nematoden skulle kunna medföra mycket stora skador, i synnerhet om klimatet blir varmare. Om Finland skulle klassas som "påverkat (affected) område" skulle vår virkelexport allvarligt hotas. Tallvedsnematoden anses globalt vara en av de för skogsbruket farligaste organismerna och är inom EU en karantänart av klass A1.

Tallvedsnematoden sprids i skogen av några långhorningar, främst arterna tallbock (*Monochamus sutor*) och (större el. nordlig) granbock (*M. urussovii*), av vilka den första är ganska vanlig i våra skogar.

Tallbocken är 15–25 mm och granbocken upp till 35 mm lång. På försommaren gnager de nykläckta tallbockarna i sej den tunna barken uppe i tallkronorna. Härvid passar nematoderna, som finns bland annat i insektens luftrör, på att flytta över till tallen, där de tar sej in i tallens trakeider och förökar sig. Om det är tillräckligt varmt, t.ex. 25 grader, föds nya generationer var femte dag. Är det 30 grader blir det nya nematoder var tredje dag. Trakeiderna fylls av nematoder och trädena vissnar, blir rödbruna och dör.

De unga långhorningarna blir köns mogna under sensommaren. Honan uppsöker färskt obarkat virke eller nyligen döda, stående eller kullfallna träd. Hon gröper ur så kallade äggtrattar i barken ända in till kambiet, där hon i varje lägger ett avlångt 2,5–3 mm långt ägg. Larven lever först under barken, men äter sej snart djupare in i veden, där den lämnar ganska stora gångar. Efter 1–2 år förpuppar sej larven alldeles under barken som den nykläckta sedan lämnar genom ett cirka 1 cm runt hål.

Om nu det virke honan valde för äggläggningen var bebott av nematoderna har de sökt sej nedåt mot larvgångarna och samlar sej kring pupporna. När den färdiga insekten kryper ur puppan passar nematoderna på att "stiga ombord". En tallbock kan bära med sej upp till 30 000 nematoder.

De främsta bekämpningsmetoderna är att se till att tallbocken inte har äggläggningsmaterial och att hindra import av infekterat virke •

KIM VON WEISSENBERG
PROFESSOR EMERITUS
EXPERT PÅ SKOGSPATOLOGI

I prisstatistiken anges de åtta vanligaste virkessortimenten. Olika köpare kan ha olika mått- och kvalitetskrav för småstock. I den här statistiken avses med tallsmåstock virke vars toppdiameter är under 15 centimeter och som har mätts in som ett skilt sortiment. Gransmåstock har en toppdiameter under 16 centimeter.

Uppgifterna baserar sig på de priser som inskrivs i virkeshandelskontrakt. Till exempel prisjusteringar som överenskommit med avtalskunder ingår inte och inte heller tidighetstillägg i leveransaffärer. Priserna är utan moms.

Prisuppgifterna baserar sig på den information som Skogsindustrin r.f. varje vecka tillställer Naturresursinstitutet (Luke) om inköpta virkesmängder från privatägda skogar och virkespriser.

Med privatägda skogar avses skogar som ägs av privatpersoner, städer, kommuner och samägda och samfälliga skogar. I statistiken ingår inte uppgifter från skogsbolagens egna skogar och inte heller Forststyrelsens skogar.

Statistiken omfattar cirka 90 procent av alla virkesaffärer i privatägda skogar. Utanför materialet är små och medelstora sågar.

De virkespriser som anges per område och för hela landet är ett vägt medeltal av priserna på det virke som köpts de senaste fyra veckorna. Om virkesmängden för något sortiment vid rotköp är under 1 000 kubikmeter och vid leveransköp under 500 kubikmeter anges inget pris (...). Om mängden är 0 kubikmeter, anges (–) som pris. •

På Skogsbrukets webbplats, www.skogsbruket.fi, under rubriken Skogsbruket för prenumeranter uppdaterar vi virkespriserna varje vecka. Du behöver loginuppgifter för att kunna öppna sidan. Dem hittar du på din prenumerationsfaktura.

Rotpriser vecka 41

	Hela landet		
	Slutavverkning	Första gallring	Senare gallring
Tallstock	57,03	36,14	47,82
Granstock	59,10	38,68	49,19
Björkstock	45,18	...	37,81
Tallmv*)	17,92	11,45	14,97
Granmv	18,43	11,16	15,56
Björkmv	17,15	11,06	14,19
Tallsmåstock	25,70	16,22	20,53
Gransmåstock	25,50	...	20,62

*) mv=massaved

	Södra Finland		
	Slutavverkning	Första gallring	Senare gallring
Tallstock	58,46	...	50,22
Granstock	60,04	...	51,87
Björkstock	43,08	...	36,89
Tallmv	16,96	11,97	15,70
Granmv	19,05	...	16,19
Björkmv	16,86	11,05	14,85
Tallsmåstock	23,90	...	21,05
Gransmåstock	25,19	...	21,98

	Södra Östergötland		
	Slutavverkning	Första gallring	Senare gallring
Tallstock	57,27	...	46,60
Granstock	57,95	...	45,89
Björkstock	37,78	...	33,76
Tallmv	18,66	...	15,06
Granmv	18,41	...	...
Björkmv	17,87	...	14,25
Tallsmåstock	27,00	...	20,88
Gransmåstock	26,80	...	...

Leveranspriser vecka 41

	Hela landet	Södra Finland	Södra Östergötland
Tallstock	56,61	59,12	56,32
Granstock	59,92	58,45	56,06
Björkstock	46,41	46,64	...
Tallmv*)	27,24	28,69	27,27
Granmv	29,37	29,60	...
Björkmv	27,91	28,55	27,20
Tallsmåstock	35,42	...	...
Gransmåstock	35,96	...	...

*) mv=massaved

ERNO JÄRVINEN
FORSKNINGSCHEF FÖR MTK:S
SKOGLINJE

Förbrukningen av inhemskt virke når nytt rekord

PELLERVO Ekonomiska Forskningsinstitutet PTT publicerade i början av oktober sin nyaste konjunkturprognos för skogssektorn, för år 2017–2018. Den minskade osäkerheten har stimulerat världsekonomin tillväxt. PTT förväntar sig att Finlands ekonomi växer med 2,6 procent år 2018. Exporten från Finland ökar ännu mer, men den starkare euron dämpar exporttillväxten lite.

I PTT:s prognos kommer efterfrågan på finsk sågade trävaror och faner att växa, både på den inhemska marknaden och på exportmarknaden under nästa år. Export- och produktionsvolymerna av finska sågade trävaror stiger med 3–5 procent. Det genomsnittliga exportpriset däremot förväntas att gå upp med 1–3 procent. Produktionen och exporten av faner utvecklas i samma takt som de sågade trävarorna, men exportpriset på faner uppskattas att minska lindrigt.

Skriv- och tryckpappersproduktionen och -exporten fortsätter i samma takt som under de senaste åren. Marknadskonsumtionen av papper minskar kontinuerligt. PTT förutspår att pappersproduktionen och exporten minskar med tre procent nästa år. Det genomsnittliga exportpriset på papper minskar med cirka en procent.

Å andra sidan fortsätter marknadsutsikterna för massa och kartong att vara ljusa. Under år 2018 stiger produktions- och exportvolymerna av kartongs stadigt, och PTT uppskattar, att båda stiger med 2–3 procent jämfört med siffrorna från år 2017. Det genomsnittliga exportpri-

set på kartong ökar också. Till följd av nya investeringar kommer massaexporten att öka rejält under nästa år. Det ökade utbudet av massa minskar ändå, enligt PTT:s uppskattning sjunker det genomsnittliga exportpriset med en tiondedel. PTT förväntar sig att skogsindustrins lönsamhet som helhet utvecklar sig stabilt nästa år, i jämförelse med år 2017.

Nästa års produktionsutsikter för skogsindustrin ökar förbrukningen av virke med 4–6 procent från års 2017. PTT förutspår att totalförbrukningen rejält överstiger 70 miljoner kubikmeter. Ur skogsägarnas synvinkel är det särskilt positivt att den här ökningen baserar sig främst på inhemskt virke. Andelen importerat virke minskar fortfarande. Användningen av skogsflis i energiproduktion stannar nästa år på samma volymer som 2017.

Enligt PTT kommer de inhemska marknadsavverkningarna att stiga med 2–4 procent nästa år. De ökade avverkningsvolymerna och nya investeringar bidrar till virkeshandeln. PTT uppskattar att virkeshandeln nästa år ökar med 2–4 procent.

Den stabila virkesprisutvecklingen fortsätter i PTT:s prognos. Institutet förväntar sig att utbudet på virke ökar i samma takt som efterfrågan. Under 2018 förväntas priset på tallstock stiga med 1–4 procent och priset på granstock med 1–3 procent. Det genomsnittliga priset på tallmassaved förväntas gå upp med 2–4 procent. Granmassavedpriserna väntas stiga med 1–3 procent. •

utbud av tjänster

På den här annonsplatsen får privatpersoner, enmans- och familjeföretag annonsera ut sina tjänster gratis. Som villkor för annonsering gäller att tjänsterna ska anknyta till skog.

En annons får omfatta högst 112 tecken, dvs. bokstäver inkl. mellanslag. Skicka in annonstexten till skogsbruket@nordinfo.fi. Det är viktigt att det ur texten framgår vilket område annonsören betjänar.

Österbotten

- Skogsvårdstjänster, röjning och plantering mm. utföres i Pedersöre och Kronoby med omnejd. J Lövsund, tfn 040 751 7015.
- Närpes röjningstjänst utför röjningar och planteringar i Sydösterbotten, tfn 050 366 6251.
- Maskinell slyröjning, Timberjack med kättingaggregat i Österbotten. Räckvidd 10 m, arb.bredd 1,7 m. Dan Renlund, tfn 040 583 2681.
- F:ma O. Sandström utför röjningar och andra skogsvårdsarbeten i Pedersöre, Larsmo, Kronoby, Jakobstad, Nykarleby området, tfn 050 517 3712.
- Utkörning och transport av virke, ved mm. utförs med traktor i området Jakobstad-Vörå-Maxmo, Andreas, tfn 040 860 4749.
- Sprängningsarbeten utförs i Pedersöre med omnejd, tfn 050 534 8565.
- Köld skogsservice utför manuell röjning, plantering och gallring i Karleby och Pedersörenejden, även inhoppare i skogsmaskin, tfn 041 435 8089.
- Skogsavverkning utförs med gallringsskördare, även huggning av tomter, virkestransport med traktor, röjning mm. utförs i Vasa med omnejd, tfn 050 322 0567.
- Maskinell avverkning med smidig skördare samt utkörning och transport av virke i Korsholm-Korsnäs. Kenneth Forsman, tfn 050-3513197.
- Gallring och utkörning av virke utförs med Norcar 600, 490 i Nykarleby med omnejd, P. Blomqvist, tfn 050 349 2888.
- Skogsvårdsarbeten och avverkning, planering, värdering av skog och rådgivning i Nykarlebytrakten, Smedskog, tfn 050 466 4970.
- Slyröjning av skogsbilvägar utförs i Närpes-Malax-Korsnäs området, tfn 050 344 3181, Tobias Dahlblom.
- Slyröjning av skogsbilvägar utförs i Närpes-Korsnäs området, tfn 040 750 7929.
- ITA Nygård Ab utför röjningar, skogsvårdsarbeten och specialavverkningar i Terjärv med omnejd, tfn 050 366 0860.
- Trädfällning på tomter samt borttransport av ris i Vasatrakten, Österbottens farmartjänst, tfn 0500 567 171.
- Maskinell gallring, uttag av energived, virkesutkörning med smidig Logset 500 i Pedersöre med omnejd, S. Backman, tfn 050 592 3043.
- Avverkningstjänster, maskinell gallring, med gallringsskördare utförs i Vörå med omnejd, B. Svens, tfn 050 350 7249.
- Maskinell gallring med Norcar 600 i Österbotten, S. Ahlback, tfn 050 518 1054.
- Vägsladdning, slyröjning och övrigt underhåll av skogsvägar utförs mellan Vasa och Oravais, tfn 0500 138 414.
- Närtransport av virke, gallringsavverkning, röjning mm. inom Norrskogs område, I. och A. Nynäs, Finnäs gård, Eugmo, tfn 050 598 3149 eller 050 562 2449.
- Maskinell gallring och slutavverkning i Korsholm-Malax, H. Skog, tfn 0500 160 669.
- Björnströms Avverkning och Røj utför skogsvårdsarbeten i Vasanejden, tfn 050 505 7088.
- Skogsavverkningar utförs med gallringsskördare i norra Österbotten, J. Slotte, tfn 0400 139 508.
- Skogsdikning, skogsvägar och markarbeten utförs inom Vasaområdet, tfn 0400 867 373.

Sydskusten

- Röjning, plantering, special trädfällning, tomthuggning på Kimitoön. Skogsfix, Sebastian Blomqvist, tfn 0442601740.
- Plantskogsrojningar och skötsel av ungskog i mellersta och västra Nyland. Oy Alessia Ab, Niclas Boström, tfn 040 579 9690, e-post alessia.oyab@gmail.com.
- Markberedning: Högläggning/fläckupptagning (eventuellt sådd) med tvåradig Bräcke högläggare utföres i Nyland, Forest Strömberg Oy Ab, tfn 0400 714 095.
- Röjningar och planteringar på Kimitoön, F:ma Johan Lindroos tfn 0400 435 236.
- Röjningar (Kemera), tomtavverkningar och trädfällningar utförs i västra Nyland. Fredriks Skogstjänst, tfn 040 716 2994.
- Trädfällning samt virkeskörning i södra Finland, MW Skogstjänst, Mats Wikström, tfn 0400 887 240.
- Skogsvårdsarbeten och trädfällning i Östnyland, Skogsservice Åberg, tfn 040 5057 723.
- Snöröjning, vägsladdning, röjning av vägslänter, virkestransport med traktor utförs i östra Nyland, tfn 0400 717 836.

TOK

– Kolsänkor och begränsningar i användandet av skogen! Kommer det något gott från den där byråkrathålan?
– Jovisst; brysselkål!

Skogsbruket 8 | 2017 kommer den 20 december

Tema: Naturvård och certifiering

- FSC? PEFC? Vi reder ut begreppen.
- Vad händer under en certifieringsrevision?
- Avverkning på naturskyddsområden.

Adressändringar och övriga
prenumerationsärenden

Nesenta Oy
tfn 09 4190 2453
vardagar klockan 08.00–17.00
skogsbruket@nesenta.fi

Skogsbruket

Har du synpunkter på tidningen?

Du kan ge respons per e-post till skogsbruket@nordinfo.fi eller per post till adressen Skogsbruket, c/o Oy Nordinfo Ab, Lillviksvägen 6, 02360 Esbo.

Du kan också ringa redaktionen direkt, våra kontaktuppgifter finns på sidan 3 i tidningen.

* . QG7 1 *

Posti Green

Ge Skogsbruket i julklapp!

Då du tecknar gåvoprenumerationen får du ett julkort med utrymme för egna hälsningar.

Priset för en årsprenumeration år 2018 i Finland är 75 euro inkl. moms.

**Gå in på www.skogsbruket.fi > Prenumerera.
Du kan också mejla till skogsbruket@nesenta.fi eller ringa oss på tfn 09 4190 2453**

Beställ senast den 10 december, så hinner du få presentkortet före jul.